

Sõjaasjanduse ajakiri

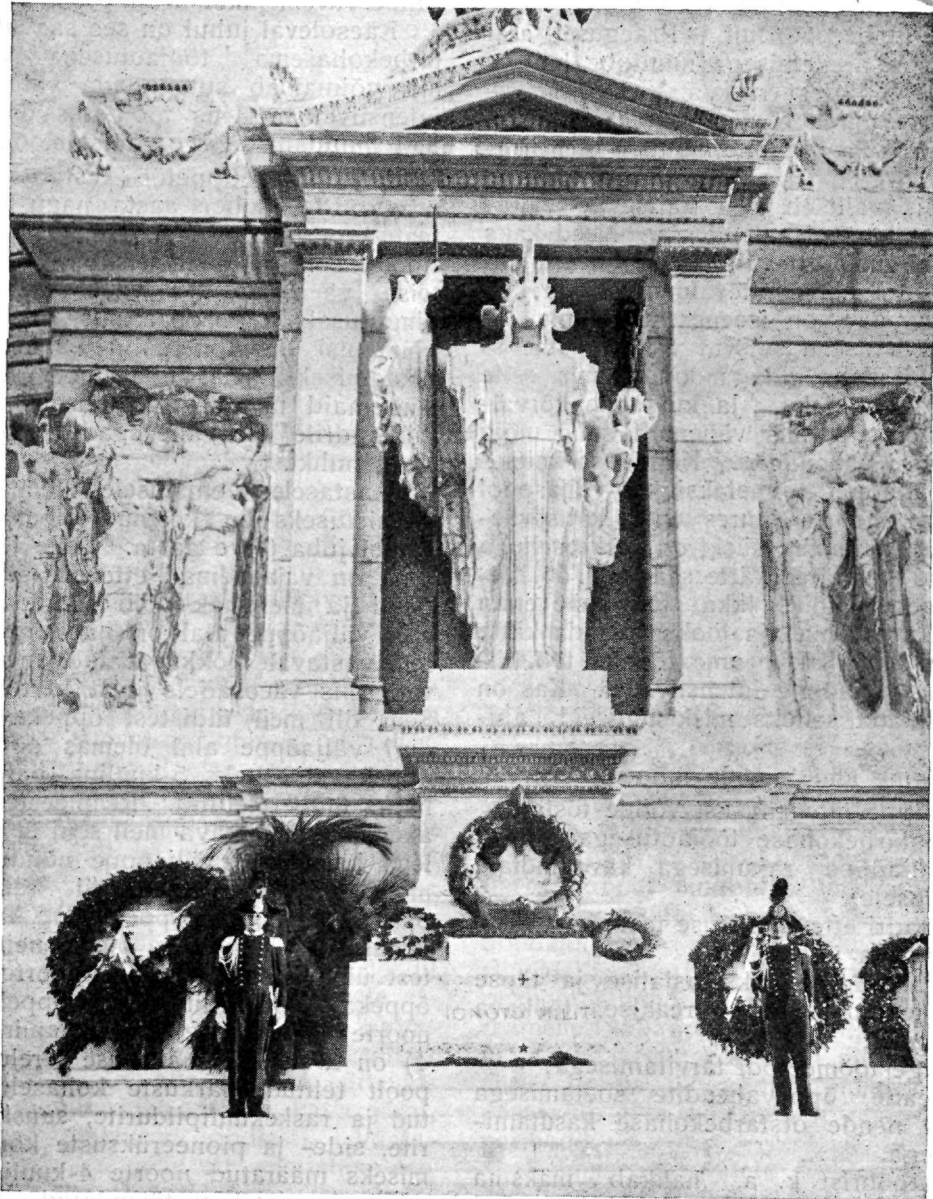
SÕDUR

X aastakäik

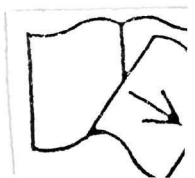
Laupäeval, 29. septembril 1928

Nr. 39/40

Handwritten signature
30. IX 28

Itaalia tundmata sõduri haud Roomas.

SISUSTIK: A. Kasekamp. Aastasele teenistusele ülemineku puhul. — O. Sternbeck. Tänavuselt kaitseväe laskurparaadilt. Muljeid, tulemusi ja väljavaateid. — Põhja-Ameerika Ühendriikide end. sõjaväe esindaja kapten Trevor W. Swett. — Ernst krahv Holstein † — Sv. Ühend. Õppeasutuste 5. aastapäeva pühitsemine, 1. detsembril 1924. a. langenud kadettidele püstitava mälestussamba avamine ja kadettide okvitserideks ülendamine Tondil, 16. sept. 1928. — J. L. Tankide kasutamist. — -ck. Üleriikliste laskevõistluste lõpuvaatus. „A“ klassi erivõistlused 21. IX. — P. L. „Maast lahti“. — E. Küllalisen S. Ü. O. 16. septembri pidustustel. — J. K. Üleajateenijate päevamuredest. — Joh. Uritam. Sõjaväe õiguskorra arengu põhijooni. — Sõjaväelised teated. — Sõjakirjandust. — Kaitseväe elu. — Sport kaitseväes. — Vastused küsimustele.

Aastasele teenistusele ülemineku puhul.

A. Kasekamp.

Kaitseväeteenistus on iseenesest raske teenistus nii juhile kui juhitavale. Mida pikem teenistuse vältus, seda vähem selle pinge ja ümberpöörduft. Praegusel ajal tehnika kiire arenemisega muutub kaitseväe väljaõpe järjest raskemaks: võitlusvahendite arv suureneb, nende konstruktsioon ja taktikaline kasutamine muutub keerulisemaks.

Üldiselt valitseb aga kaitseväe väljaõppe aja lühenemise tendents. Need kaks tegurit, sõjalise ettevalmistuse keerulisemaks muutumine ja ettevalmistuse aja järjest lühenemine, on iseenesest vastolus ja näivad takistusena seisvat väljaõppe teostamisel. Tuleb leida moodus, mis selle vastuolu kõrvaldaks. Ja kui selle kõrvaldamine võimatu, siis vähemalt selle mõju miinimumini vähendaks. Kuigi osa kaitseväelist väljaõpet toimetaksime väijaspooli kaitseväge, noorte juures enne kaitseväeteenistusse astumist, siiski on raske sellega suuremaid tagajärgi kätte saada. Töö langeb peaaegu kõik ikka kaitseväe enda peale. Et vähema aja jooksul saada kätte suuremat tööhulka, peame tõstma töö kiirust, s. o. väljaõppe intensiivsust. Kas on meil kasutada selleks miskisuguseid abinõusid?

Tuletame siin meeide mõned neist.

Väljaõppe intensiivsust võime tõsta:

- otstarbekohase tööjaotusega;
- väljaõppe rajamisega kavakindlale alusele;
- kaadri ettevalmistuse tasapinna tõstmisega üldse;
- iga õppuse üksikasjalise ja täpse ettevalmistusega reaalse töökava alusel;
- õige töömeetodi tarvitamisega;
- heade õppevahendite soetamisega ja nende otstarbekohase kasutamisega.

1. oktoobrist k. a. hakkab maksta kaitseväes endise 1½ a. asemel 1-aastane teenistus. Siin seisamegi selle õppetöö in-

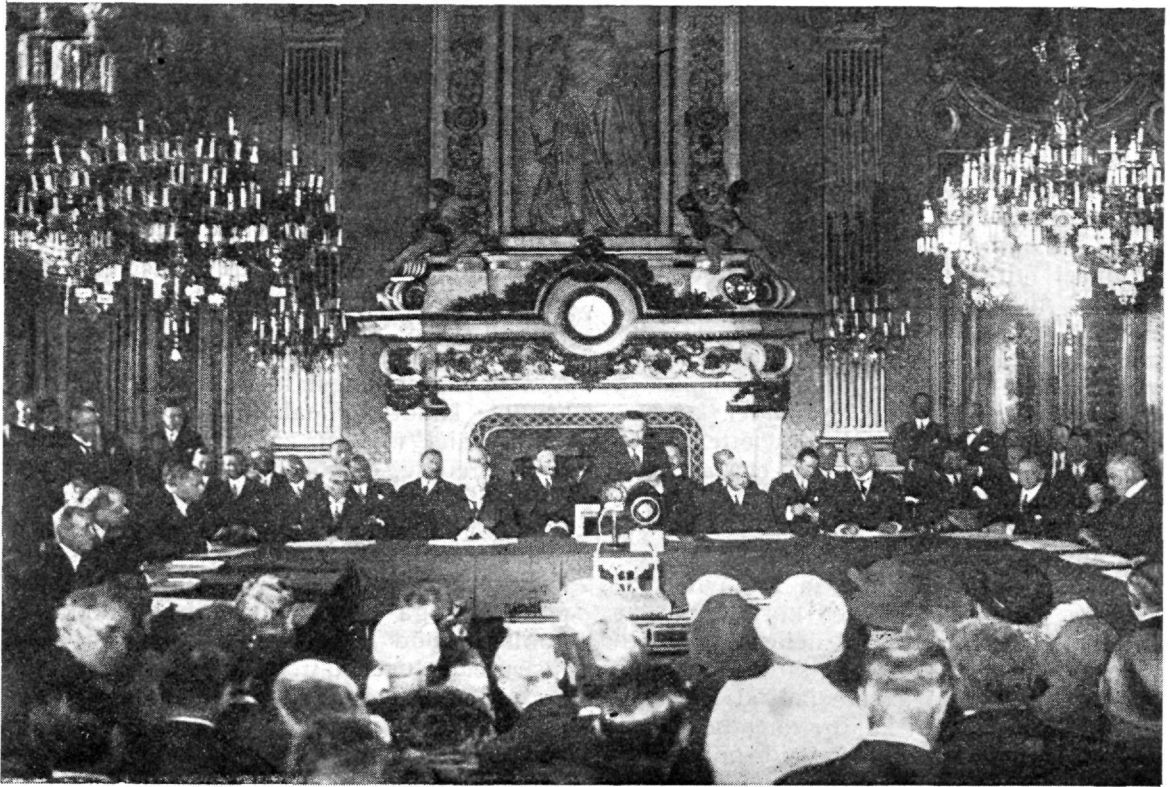
teniivsuse küsimuse ees, kui meie tahame lühema ajaga samu tagajärgi saada, mis saime varem pikema aja jooksul.

Käesoleval juhul on see saavutatud otstarbekohasema tööjaotusega väeosades, mis võimaldab suurendada väljaõppe töö intensiivsust. Uus tööjaotus on läbi viidud muudatustega organisatsioonis.

Intensiivne õppetöö kestab nüüd väeosas mitte ümber aasta nagu seni, vaid teatud perioodi vältel, kuna järgneval perioodil selle intensiivsem osa üle kantakse teise väeosas. Sel vaheldamisi kestval pingutusel on see paremus, et on rohkem võimalusi õppetöö põhjalikumaks ettevalmistamiseks, mis juba iseenesest tagab suuremaid tagajärgi ja teiseks võimaldab ta kaadri töö vaheaegadel saada korralikku puhkust.

Aastasele teenistusele ülemineku ettevalmistuseks on kestnud kibe töö kõigil aladel juba terve aasta. Selle töö tulemusena on vajalisemad ettevalmistused lõpetatud ja üleminek võib sündida takistuteta väljaõppe alal on uue organisatsioonile vastavalt kokku seatud uued õppekavad, mis väeosadele juba kätte saadetud. Seni oli meil üldistest õppekavadest sõduri väljaõppe alal olemas ainult noorte õppekava, esiteks 5-kuuline, pärast 4-kuuliseks ümber tehtud. Reameeste väljaõppe alal ühist õppekava meil seni ei olnud, sellega ka ühised väljaõppe nõudimised reamehe väljaõppes puudusid (suurtükiväes puudus ka noorte õppekava). Aastase teenistusele üleminekuga oleme neist puudustest üle saanud. Endine noorte 4-kuuline õppekava, praegune üldine õppekava I osa, noorte 4-kuuline ettevalmistamine (Ü. O. 4) on 2-aastase maksvuse järele väeosade poolt tehtud märkuste kohaselt parandatud ja raskekuulipildurite, suusk-jalgratturite, side- ja pioneerüksuste komplekteerimiseks määratud noorte 4-kuulise ettevalmistamise osadega täiendatud. Seega mitte ainult see osa kavast, mis käsitleb las-

Suurem silmapilk rahvaste elus: sõda kuulutatakse väljaspool seadust.

Prantsuse välisministri A. Briand'i kõne enne Kellogi paktile allakirjutamist 15. sept. 1928. Foto Meurisse.

kurkumpaniide meeskonna väljaõpet, vaid kindlad nõudmised on esitatud ka teiste eriüksuste väljaõppe alal. Ka on väeosadele kätte saadetud üldine õppekava II osa — reameeste 8-kuuline ettevalmistus (Ü. Õ. 8). See kava peale üldosa näeb ette reameeste väljaõppes samad erialad, mis noorte kavagi, peale selle veel õppekava sidevaatlejate ettevalmistamiseks jalaväes. See kava on valminud esmakordselt. Kava on kokku seatud väeosadest kogutud andmetel. Selles kavas puhas õppeaeg on arvestatud 67% üldisest ajast, seega suurem % aega jäetud mitmesuguste majanduslike tööde tegemiseks kui noorte õppeperioodil (noorte õppekavas puhas õppeaeg 75%). Kui seni reameeste õppeperioodil üldise õppekava puudumisel reameeste ettevalmistuses konarlusi ja puudusi kõrvaliste tööde tõttu ette tuli, siis käesoleva 1. oktoobrist peale, kus viimaste ettevalmistamine sünnib juba täpse kava järgi, kaovad need puudused kindlasti. Vaatamata sellele, et reamehe ettevalmistuse aeg märksa lüheneb, ei tohi tema ettevalmistus puudulikuks jääda.

Kätte saame seda aga ainult siis, kui me reamehega sama intensiivselt õppetööd antud kava järgi jätkame, nagu seda tegime noore väljaõpetamisel, ja kui meie lõplikult loobume sellest vaatest, et sõdur, kes on noore õppuse läbi teinud, juba on küps ja teda võib igasugustele majanduslikele töödele saata, ilma et väljaõpe selle all kannataks. Noorele 4 kuu jooksul osutub võimalikuks anda ainult niisugune sõjatehniline ja taktikaline ettevalmistus, et ta võib tegutseda üksikvõitlejana nii laskur- kui k. k. jaos koosseisus. Taktikalist väljaõpet suuremate üksuste koosseisus võib ainult reamehe kavas läbi viia. Sõjatehnilises drillis, laskeasjanduses ja rivi alal, samuti sõduri üldises kasvatuses, peab ta omandama lõplikud oskused just reamehe väljaõppe perioodil. Ja et siin väljaõppe aeg 2 korda nii pikk kui noorel, siis suurema töö sõduri üldisest väljaõppes võib läbi viia nimelt reamehe õppeperioodil.

Kolmas väeosadele saadetud õppekavadest on sõduri aastane ettevalmistus suurtükiväes (SRV. Õ. 12). See kava on

keskasutuses valminud ka esmakordselt. Suurtükiväele üldiste õppekavade kokkuseadmisele oleme asunud hiljem, mispärast praktilisi kogemusi sel alal on vähem. Selle kava kokkuseadmisel on peetud tihedat kontakti väeosadega, kasutatud riviosadelt saadud andmeid jne., mispärast tohiks loota, et ka see kava nii sisult kui ulatuselt suurtükiväe väljaõppele täiesti vastab.

Kaadri ettevalmistamise tasapinna tõstmiseks on juba käimas ja osalt organiseerimisel mitmesugused täienduskursused kaadrile, nii ohvitseridele kui allohvitseridele, kus ettevalmistuse pearaskus on asetatud praktilise oskuse ja kogemuste omandamisele õppetöö organiseerimise ja üksuse juhtimise aladel. Nendel kursustel omandatud juhtide täiendav ettevalmistus aitab palju selleks kaasa, et kaitseväe meeskonna väljaõpet tarvilisele kõrgusele tõsta, ühtlustades seda tööd terves kaitseväes nii sisuliselt kui töömeetodilt.

Väeosades ohvitseride ja allohvitseride kaadriga täiendusõppuste korraldamiseks saadetakse lähemal päevil neile kätte kindralstaabi ülema poolt kinnitatud juhendid. Neis juhendites on üksikasjalised näpunäited antud mitte üksi kaadri täiendusõppuste organiseerimise kohta, vaid põhjalikult selgitatud ka kaitseväe õppustel tarvitavad õppemeetodid, töökavade kokkuseadmine jne.

Et uue organisatsiooniga läbiviidud otsarbekohasem tööjaotus võimaldab rohkem tähelepanu pöörata kaadri täiendusõppustele, siis tuleb käesolevate juhendite ilmumisega seda võimalust ka suuremal määral kasutada,

Korralikkude õppeabinõude rohkuse üle

meie väeosades ei saa kiidelda. Head õppeabinõud maksavad palju, nende muretsemise võimalusi on meil tegelikult väga vähe. Läänud aastad on möödunud majanduslise külje paremale järjele tõstmise tähe all. Laagrite ehitus ja kasarmute ruumide sisseadmine on meie väeosadele olnud seni suuremateks muredeks. Meie pole sellest praegugi veel kaugelgi üle. Mõned väeosad alles alustavad laagrite ehitust. Kuid majanduse alal oleme viimastel aastatel siiski suuri edusamme teinud. Paljudelgi väeosadel on ruumid korralikult sisse seatud. On soetatud väeosade summadega eeskujulikud köögid jne. Aga õppeabinõudest tundub puudus. Keskasutuse kaudu õppeabinõude peale lootma jääda täiel määral ei maksa. Sarnaseid suuri krediite, et kõiki väeosi keskasutusest õppeabinõudega varustada, meie eelarve ei kannata. Suuremalt osalt tuleb neid väeosadel omal kulu muretseda ja valmistada. Paljud nendest maksavad ka üsna vähe, nõuavad aga sellevastu enda isiklikku ja hoolikat tööd nende valmistamiseks. Aastase teenistuse juures aga ilma korralikkude õppeabinõudeta ei saa õppetööd tarviliku intensiivsuseni tõsta. Nõnda siis aastasele teenistusele üle minnes, kus uue organisatsiooniga tööjaotus paremini on läbi viidud, jääb meie ülesandeks kaadri ettevalmistust õppetöö organiseerimise oskuses nii väljaõppe kui juhtimise aladel tõsta, soetades võimalikult pea rohkem ja paremaid õppevahendeid. Siis võime julgesti astuda lühemale teenistusajale vastu, teades, et meie kaitseväe väljaõpe, tema ettevalmistuse tasapind asub vajalikul kõrgusel.

Tänavuselt kaitseväe laskurparaadilt. Muljeid, tulemusi ja väljavaateid.

O. Sternbeck.

1.

Pealkirjast arvab lugeja muidugi otsekohe, et rääkida tahame möödunud üleriiklistest kaitseväe laskevõistlustest.

Kas ei ole „paraad“ siiski liig kõlav nimetus sellele vaiksuses ja peaaegu tähelepanemata möödunud toimingule?

Siiski.

26—27% kasutada olevast õppeajast pühendavad meie õppekavad ainult laskekunsti puht tehnilise külje omandamisele.

Selle juures teostatakse kõik lahingulised laskmised taktikaliseks väljaõppeks määratud aja arvel. Viimane aine on ise otsast otsani läbi põimitud laskeasjandusliste küsimustega.

Kui sellel nii tähtsaks tunnustatud alal üks kord aastas võistlusele välja astuvad mitte üksikud väikesed esitusmeeskonnad vaid kõik need, kel mingisugune jalaväe relv on peamiseks võitlusvahendiks, kas ei ole see siis paraad? Kas ei ületa see paraad oma paljude tuhandete osavõtja-

tega kõiki teisi paraadisid, mida meil peetakse ja meie oludes üldse võimalik on pidada?

Ja siiski möödus ta vaikselt, nii öelda, tummalt. Nii tummalt, et „B“ klassi erivõistluse järel auhindade väljajagamisel tummaks jäi isegi suure kauplemise peale kohale saadud orkester. Nähtavasti ei tundunud talle terve kaitseväe hulgas parimateks osutunud laskurite kroonimine auhindadega küllalt piduliku sündmusena ja sõjaministri tänuavaldus osavõtjatele ning auhinnasaajatele mitte küllalt paraja hetkena, et lahti päästa oma pasunatest mõni pidulik heli...

Kuid Jumal sellega. Välist pidulikust, külalisi laskeväljadele, ajakirjanduslist kõmu saavutuste ümber ja muud harilikult suursündmuste kaasas käivat „mõnu“ keegi ei oodanudki. Laskeväljad ei ole staadionid, ligipääs sinna sageli ei ole sugugi naljaasi ja „näha“ pole seal õieti ka midagi. Laskmine ei ole jooks, hüpe või midagi muud sellesarnast, kus terve tegevus ühes tagajärgedega vahetult seisaks vaataja silme ees. Mida laskur oma püssi taga teeb, seda teab õieti ainult laskur ise ja aimata võib seda ainult väga vilunud silm. Tagajärgedest aga saab nii kui nii alles hiljem teada, ja kas see teadasaamine sünnib kümme minutit peale laskmise lõpu või nädal hiljem, on ju võrdlemisi ükskõik...

Mis räägime meie oma laskurparaadi „tummast“ möödumisest! Mida kuulis vähemalt $\frac{3}{4}$ Euroopast sellest, et tänavustel olümpiamängudel muu seas ka igasugu püssidest ning püstolitest võidu lasti? Missugune ajaleht või „Olympia Sonderdienst“ mandri ringhäälingutes teatas poole silbigagi Haagis löödud punktidest? Ainult Šveitsi, Rootsi ja Soome lehed ja ringhäälingud tegid sellest juttu. Need on aga selle eest ka suured laskurmaad, kus laskmine on tõesti rahvuslikuks spordiks, kus vabatahtlike laskurühingute ümber on koondunud kümned-, isegi sajadtuhanded liikmed... Meie oleme alles algajad ja peame veel tükk aega oma ette nohisedes harjutama, enne kui endid ilmale võime näitama hakata.

Kuid meie endi, osavõtjate laskurite ja võistlevate üksuste silmis peaks meie iga-aastane võistluskatse kaitseväe laskeosavuses ikkagi olema tõsine paraad. Kas oli ta igalpool seda?

*

Foto Meurisse.

Marssal M. E. FAYOLLE †

27. augustil s. a. suri Marssal Marie-Emile FAYOLLE, sünd. 1852. a. Puy's. Maailmasõja alul kutsuti kindral Fayolle uuesti tegevteenistusse. Juhatas — 6 armeed Somme'i lahingutes 1916. a., Itaalia armeed nov. 1917 ja seda Prantsuse vägede gruppi, mis 1918. a. kevadel seisma pani Sakslaste suure pealetungi.

Paraadile tullakse ikka ja alati kõige paremas riietuses. Jaoulemad, rühmanemad ja korrapidajad enne väljaastumist hoolikalt ja murelikult vaatavad üle

iga kuuenööbi ja rihmapandla; veel paraadiplatsil korraldatakse, seatakse, vaadatakse, et mõni kogemata rippuma jäänud sääresideme paelaotsakene või muu sarnane korratu ese paraadimuljet ei rikuks ning tuska ei sünnitaks. Ka paraadiplatsi nägususe eest on harilikult aegsasti ja tublisti hoolt kantud.

Kui aga üleriiklise laskurparaadi väljadel esineb terve rida relvu isegi jämedate töötamisriketega, nagu veninud ja padruneid kinnikiiluvad salved, lühikesed lööknõelad ja kärssataotud padrunipesade suudmed püssidel, nõrgad jagajavedrud ja vigased magasinilingid „Madsenitel“ jne., siis ei saa üksusest, kus need tuskasünnitavad nähtused aset leiavad, kuidagi oletada, et ta ennast oleks kuidagi ette valmistanud laskurparaadile.

Ka ei anna kuidagi tunnistust paraadile tulemise meeleolust, kui kohtunikul märkus tuleb teha selle kohta, et konarline, sügavaid auke täistallatud savihüük kellegi laskease ei ole võistlejale ja et võistlusväli sugugi see kõige parajam paik ei ole hallitanud ning roostesälänud laskemoonast lahtisamamiseks...

Muidugi ei ole niisugused nähtused üldised. Oli ka üksuseid, kus kõik relvad erandita töötasid ilma ühegi tuskasünnitava takistuseta, kus ka kõik muu, alates tekkidest laskeasemetel ja lõpetades korralikult trükitud nimestikkude ning kirjapressiga kohtuniku laual oli vastav sündmuse pidulikkusele. Kuid ka seal oli see korralikkus suurelt osalt asjast sügavalt huvitatud vanemate juhtide teene. Peasjalikult puudus sisemine sportlase tung igakülgeks parima pakkumiseks just noorematel, kes ometigi igapäev vahetult lasketöö juures on ja kellelt laskurparaadi väärilist hindamist kõige esmalt oleks võidud oodata.

Sportivaimust, sisemisest tungist parimat pakkuda ja selleks kõik mängu panna, on meil laskeasjanduse alal veel tublisti puudus. See vaim ei saa aga tekkida üle öö ning meie senised tõesti rasked teenistuseolud on tekkimisele küllalt ebasoodsad olnud. Tahaksime loota, et lähemas tulevikus, kui meie juhtide tööolud normaalsematesse roobastesse lähevad, selle vaimu kasvamisele soodsam pind kujuneb.

*

Ülemal tähendasime, et meie oma võistlusväljadele külalisi eriti ei oodanudki. Kuid siiski oleks nende ridade kirju-

taja arvates soovitud külalised laskevõistlustel pidanud olema meie kaitseliidu laskesportlased, kohapealsed juhid ja instruktorid. Just laskekunsti levitamises ning tõstmises on kaitseliidu ja kaitseväe vahel kõige tihedam koostööamine, üksteise tundmine ja vastastikune usaldus tarvilikud, kui asjale kasu asemel kahju ei pea tulema. Kaitseliidus astub hulk noorimehi oma esimesed sammud laskmise alal, kaitseliidus on meil praegu ka ainukene võimalus kaitseväes alatud tööd täiendada ning süvendada. Kui siin kumbki organisatsioon käiks oma rada, ei saaks meie kunagi oma relvakandja rahva laskeosavust arendada tarvilisele kõrgusele. Laskevõistlused oleksid just parajaks kohaks ja ajaks olnud üksteise tööviisidega ja töötulemustega tutvunemiseks.

Algatus selle tutvunemise võimaldamiseks oleks pidanud välja minema kohapealsetelt üksustelt. Nemed olid „piduperemehed“, keskkohalt tulid ainult kohtunikud, kelle kohuste hulka see sidemete loomine kuidagi ei käinud.

Kaitseliidu laskesportlased, keda igas linnas ja maakonnas juba kenakene pere on tekkinud, oleksid meie algajatele ja ka noorematele juhtidele paljugi võinud jutustada sellest, kuidas ka igapäevase raske töö ja askelduse kõrval võimalik on edasi püüda ja süstemaatilisi harjutusi pidada; meil oleks mõndagi jutustada olnud oma tööst, nõuetest ja meetoditest ning lõpeks ka sellest, kuivõrra kaitseliidust tulnud nooredmehed on osutunud edasijõudvateks uutest oludes ja uute nõuete juures ja mis ehk seda edasijõudmist takistanud on... Rääkida ja näha oleks paljugi olnud.

*

Ka oleks võistlusväljadel alati ja igalpool oodatud külalised olnud meie vanemad juhid ning kõik need ohvitserid meie suuremate staapide ning keskasutustest, kel vahetult või kaudselt tegemist on meie väljaõppe korraldamisega ning meie relvastuse ajakõrgusel hoidmisega. Kohtadel oleks palju rohkem näha ja nähtust otsekohe järeldada võidud, kui seda võimaldavad pärasised paberised aruanded ja kuivad arvud käsukirjades.

Ning sündmuse pidulikkust oleks see igatahes tugevasti alla kriipsutanud.

*

Ka osavõtjate tujutõstmise eest oleks mõneski kohas võidud rohkem hoolitse-

da, kui seda tegelikult tehti. Paiguti toodi laskeväljale korraga terved pataljonid, ja kuna üks vahetus normaalselt ½ tundi ära võtab, siis tuli viimastel vahetustel õige kaua järge oodata. Seda ootamisega oleks mitmeti võinud tõsta. Paiguti aga jäeti ootajad täiesti oma hoolde. Mitmed magasid enese laskmise ajaks kuumas päikeses käes uimaseks, teistel jälle rikkus igavus igasuguse laskmisetuju ära. Ohvitserid jutlesid oma vahel erigrupis, üleajateenijad jälle oma ette — vaadati kuidas päeva õhtule saaks. Tundus, et tehakse igavat päevatööd, mitte aga ei esineta oma parimaga üleriiklikud laskurparaadil.

Tahaks loota, et tulevikus meie laskevõistlused kujunevad tõsisteks paraadideks mitte ainult sisu ja mõtte, vaid ka välise kuju poolest.

II.

Missuguseid tulemusi andsid möödunud võistlused? Kas oleme edasi jõudnud või seisame meie surnud punktil või oleme koguni läinud tagurpidi?

Sammu edasi astusime igatahes juba võistlusülesannete valikuga ning üksuste saavutuste hindamises nute viiside tarvitusele võtmisega.

Punktilaskmises vintpüssidest tõusime tänavu otsustavalt maast lahti, asudes pikemate seeriade laskmisele juba kõigist põhiasenditest. Veel paar aastat tagasi olime alles kinni lamades laskmise küljes, möödunud aastal julgesime põlvelt ja püsti võistelda vaid 2—3-lasuliste seeriatega. Tänavused seeriad: 10 lasku igast asendist „A“ klassile ja 5 lasku igast asendist „B“ klassile, tõusid juba täiesti sportliste laskurliitude klassikatsete tasapinnale. Eriti „B“ klassis oli just ajateenijatel juhuse näidata, mida isegi meie lühikeste teenistusaegade juures algaja laskur võib kätte saada, kui tal ainult püüdmist ja usku oma võimetesse jätkub. 150 m laskmine normaallaua pihta erineb ju 300 m laskmisest ainult sihtpunkti ja sihiku valiku ning tuule ja valgustuse mõjuga arvestamise poolest. Kuna normallaudade möödud on proportsionaalsed distantsidele, siis nõuavad kõik muud lasketegevused vähematel distantsidel just samasugust täpsust, kui suurematelgi. Paljud laskurid loevad laskmist väiksemate distantside normaallaudade pihta isegi „õelamaks“ kui 300 m ja suuremate distantside peale laskmist. Ka „A“ klassi 30-lasuline võistlusseeria oli kõva katse.

Siin oli meie alalisel kaadril juhuse näidata, kas tema hulgas leidub ka laskureid, kelle võimised küünevad laskesportlaste kõrgemate klasside saavutusteni ja misugused meie väljavaated nende saavutuste juure väljapääsemise suhtes üldse on.

Ka k. k. üldvõistlusel astusime teemi valikuga tuntava sammu edasi. Laskmist keskmise tabamisaja peale (keskmine tabamisaeg = teatava kindla arvu padrunite väljalaskmiseks ärakulutatud aeg jagatud tabatud märkide arvule) olime senini toimetanud ainult lõppvõistlustel parimatele laskuritele. Iga aastaga on siin edasi mindud. Esimene kord, kui see laskmine ülesandeks oli „A“ klassi lõppvõistlusel, läks I auhind 40-sekundilise keskmise tabamisaja eest ära. Distantiks oli 650 m, märkideks püstkujud. Järgmisel aastal andsime täpselt sama ülesande „B“ klassi lõppvõistlejatele. Siis võeti I auhind juba keskmise tabamisajaga alla 20 sekundi. Tänavu viisime samasisulise laskmise juba üldvõistlustele. Distantid olid siin küll vähemad: 400 m „A“ klassile ja 300 m ajateenijatele, märkideks olid selle eest aga kõigest kolmandikkujud.

„B“ klassi lõppvõistlustel katsusime möödunud aastal esimest korda õnne n. n. „minutilaskmisega“. Siis olid meil vähegi nimetamisvääriliste tagajärgede saamiseks vaja 6-minutilist seeriat. Tänavu piirdusime ainult kolme seeriaga à 1 minut 250, 200 ja 150 m peal asuvate ahelikude pihta (märgid: kolmandikkujud, maastikul lamades laskja laskuri kujud ja lihtsalt lamava laskuri peakujud).

Nii olid kõik võistlusained võetud palju kõrgemalt tasapinnalt, kui eelmistel aastatel.

Üksuste tasapinna hindamine ning punktide andmine parimate üksiksaavutuste eest oli tänavu viidud täiesti uuele alusele. Üksikute tasapinna hindamine keskmise silma järel kaotas ära ebaõiglase ja osalt isegi hooletut laskmist põhjustava seisukorra, milles laskur, kes puht teoreetiliselt ette ülesseatud normist kas või ühe silma vähem laskis, otsekohe „nõrkade“ hulka sattus ja üksuse tasapinnahinnangu samavõrra alla kiskus kui täielik nullimees. Parimate saavutuste hindamine üldvõistlustel proportsionaalselt tasapinnapunktidele ja erivõistluse auhinnapunktide andmine proportsionaalselt erivõistlusele pääsenute arvule tõstis ühelt poolt kindlasti esile üldise tasapin-

na kõrguse domineeriva tähtsuse ja kihutas teiselt poolt sama pinevalt kätte püüdma võimalikult kõrgeid üksiksaavutusi. Et konkurentsi veelgi tõsta ja elavamaks teha, olid üksikutes karnisonides tegutsevad kohtunikud kogu aeg üksteisega ühenduses. Iga päeva tagajärjed anti igast karnisonist kohe samal öhtul telegraafiteel kõigi teiste karnisonide kohtunikudele teada, kes nad siis edasi andsid neile üksustele, kelle paraad veel ees seisis. Nii oli viimastel siis alati teada, millega neil arvestada tuleb, kui nad kas tasapinna või üksiksaavutuste poolest võistlusvõimulisteks tahtsid saada.

Nii oli siis kõik, mis võimalik, tehtud, et võistlust teha põnevaks ja huvitavaks. Kuidas teostusid lootused?

*

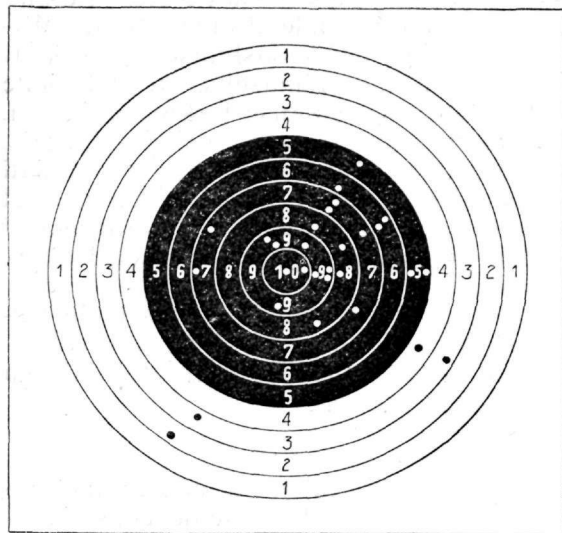
Vaatame esiteks punktilaskmist vintpüssidest.

Meisterklassi punktideni seekord veel „A“ klassis keegi välja ei jõudnud. Meie oleme selleks ikka veel liig „metsikud“ laskurid. Meil puudub veel kindel ja kõikide veendumusesse juurdunud asendite stiil, masinliku kindluseni kätteharjutatud töötamisvõtted, peensuseni viidud relvade eest hoolitsemine ja lõpeks ka laskuri enese keha, silma ja terve närviaparaadi alaline „vormishoidmine“ järjekindlate harjutustega ning eluviisiga. Ilma nende tehniliste peensusuteta on aga meistripunktid niisama vähe kättesaadavad, kui „metsikul“, hüppetehnikasse süvenemata hüppajal rekordisentimeetrid või maleteooriat mittevaldaval „metsikul“ maletajal võidud meistermaletaja üle.

Rekordi püstitas kohe esimesel võistluspäeval ja esimeses vahetuses kapten August Reinhold patülide kursusel (kui patül VIII/7. laskis oma pataljoni kaadri arvel). See saavutus — 202 silma — ulatab juba kindlasti sportliste laskurliitude I klassi normidesse. Kui veel arvesse võtta, et lasti hariliku sõjaväe teenistusrelvaga ja selle eest tavaliselt 5% lisaparemust anda, siis ületaks see saavutus tervelt 12 silmaga liidumeeste I klassi minimaalnõudeid. Et see mitte juhuslik saavutus ei ole, seda näitas see, et kapten Reinhold eelmisel päeval harjutuslaskmisel 203 silma löi.

Kui aga pilgu heidame kapten Reinholdi tabamispildile ja veidi uurime tema märkimiskaarti, siis peame küll õhkama: „Kui palju parem oleks võinud see pilt olla sellesama sihtimisheaduse juures, kui

lihtsalt oleks suudetud märgi keskpunkti paremini „katta“! Ja kui palju parem oleks ta veel siis olnud, kui käed ja keha püssi püsti asendis veidi õigemini oleksid kannud!“

Tabamispilt nr. 1.

Kapten A. REINHOLD, 202 silma.

Püsti 43 silma, põlvelt 84 silma, lamades 75 silma.

Märgi südamikus istub 25 kuuli 30-st. See „kobar“ on õige tihe, ta läbimõõt on vaevalt 45 cm, kuid ta keskpunkt on silmnähtavalt paremal üleval! Kui võtame märkimiskaardi, siis leiame, et proovilaskude kobar umbes sealsamas asus (8/III, 5/II, 5/XII, 4/I, 3/1). Proovilaskude tulemusi ei ole seega sugugi suudetud ära kasutada vihu täpseks viimiseks märgi keskohta! Milleks olid siis õieti proovilaskud? Kuid ei ole sugugi nii lihtne asi valgel laual kirbuga ümber hulkudes leida see „õige“ sihtimispunkt. On veel kuidagi võimalik täpselt teha tarvilik väljakanne külgsuunas, kuid leida täpselt väljakannet nii hästi külgsuunas kui ka kõrguses ei ole sugugi hõlbus asi. Sellest kahekordse väljakandmise murest peab hea laskur enese tingimata vabastama ja nimelt püssi jõhvipealt õige jooksmaseadmise ga. See jooksmaseadmine peab heal laskuril olema täiesti **individuaalne**, s. o. proovimist peab toimetama laskur ise ja selle juures laskma mitte ainult toelt, vaid ka tegelikkudest vabakäelistest asenditest, püüdes proovimisega korrigeerida mitte ainult relva absoluutset väärijooksu, vaid ka oma enese alalisi ja ühetaoliselt kordu-

vaid silma ning käe vigu. Alles siis, kui see töö on tehtud, on kuidagi võimalik ilmastiku kohaselt teha kõrvalvõtmisi normaalsest sihtpunktist. Ka siis veel on niisugustel sportlistel laskuritel, kus küsimuses on võimalikult suurte silmade väljalöömine, proovilaskude kobara asetuse järele tarvilikuks osutunud parandused ära teha kirbu nihutamise ja tarbekorral isegi vahetusega, et aga välja tulla normaalse sihtpunkti juure. Niisugune kirbunihutamine ja -vahetamine saavad aga võimalikuks ka ainult siis, kui normaalne kirbukõrgus ja normaalne kirbupaigutus juba teada on.

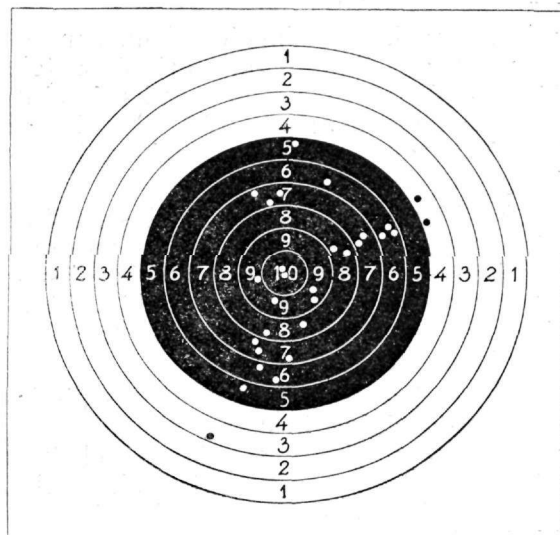
Ka ei tohi hea laskur, kes sportlistel laskmistel rekorde tahab püstitada, kunagi sellega rahule jääda, et ta relv kord kunagi on ära proovitud. Laepuu alaline „töötamine“ muutliku temperatuuri ja õhuniiskuse käes muudab püssi jooksu alatasa suuremal või vähemal määral. Ainult võrlemisi väike protsent teenistus-püssidest on täiesti konstantse, alati ühtaolise jooksuga. Hea laskur peab esiteks oskama teenistus-püsside üldise massi hulgast välja otsida võimalikult kindla jooksuga relva, ja siis selle relva jooksukõikumisi alati jälgima. Tulevad jooksukõikumised ilmsiks, siis tuleb kinnituskruvide pinge muutmise, lae kuivatamise ja õiendamise, kirbu vahetamise ja ümberpaigutamisega jne. püss jälle „vormi“ ajada. Relv ja laskemoon peavad oma kohut täitma, ainult siis võib ka laskur oma kohut täiel määral täita.

Lasud 4/VII, 3/VII, 4/IV ja 3/IV on kapten Reinholdi tabamispildis kõik pärit püsti asendist. Püsti asendist on pärit ka üks täiesti möödajooksud kuul. Need on silmnähtavalt „metsikud“, ainult asendi- ja päästmisvigadest, mitte aga relva jooksust või laskemoonast tingitud väärtabamised.

Veel kõigil meie laskuritel on väga palju tööd ees asendipeensuste ja päästmise ning hingepidamise võtete viimistlemise kallal. Meil on viimasel ajal nende küsimuste kohta väga palju rääkimist olnud, kindel kool ja stiil puuduvad aga ikka veel täiesti, ikka veel teatava ebauskliku kramplikkusega peetakse kinni sissejuurdunud valevõtetest. Ka sellest pahest peame samuti lahti saama, kui hooletusest oma relva vastu ja väärtabamisega relvadega laskmisest. Siis saame ka tagajärgi näha, millega julgelt igalpool välja astuda võime.

Kui siin kohal kapten Reinholdi tabamispildi ja selle vigade juures nii pikalt peatusin, siis tegin seda mitte selleks, et tema eksituste kallal „norida“ või teda avalikult õpetada. Kapten Reinholdil on tehtud vead isegi niisama hästi teada ja olen täiesti kindel, et ta juba ammu enne nende ridade trükist ilmumist nende vigade kõrvaldamisele on asunud. See tabamispilt on aga otse ideaalne näide sellest, et meie relvadega ja meie laskemoonaga, mille peale alati nii väga armastatakse veeretada süüd halvas laskmises, täiesti võimalik on välja jõuda meistersaavutusteni, kui aga püssi taga õige mees seisab ja püss ka võistlusekohaselt on paraadivormi aetud.

Sedasama tõendab teisest küljest „A“ klassis teisele kohale tulnud n. a. o. Karl Kohvi tabamispilt oma 201 silmaga.

Tabamispilt nr. 2.

N.a.o. K. KOHV. Püsti 67 silma, põlvelt 68 silma, lamades 66 silma.

Siin on pilt hajumise poolest õieti suurem, kui esimene, märgisüdamikus asuvate 26 kuuli kobara läbimõõt on juba ligi 60 cm, 25 kuuli oma vähemalt 55 cm, seega hajumine 10—15 cm suurem, kui kpt. Reinholdil. Kõrguse poolest „katab“ aga kuulikobar märgi keskpunkti päris ideaalselt, ainult külgsuunas asub ta karvaväärt paremal. Ka siin leiame kolm tabamist valges ja ühe täiesti möödajooksud kuul. Möödalask on aga sündinud põlvelt laskmisel, 3/VII on pärit püsti asendist, mõlemad 4/II lamades asendist. Proovide märkmik näitab 8/XII, 5/IX, 6/VI, 6/VI, 5/VI. Nii on siin siis tegemist

üldise suurema hajumisega ja ühetaolise vigadete tegemisega kõigis astmetes. Märgi hea „katmine“ tasub aga need vead niivõrra, et lõpuresultaat ainult ühe silma võrra kapten Reinholdi omast nõrgem on. Jällegi on siin teatava pingutuse juures ülemalkirjeldatud suunas (asendi ja päästmisvõtete viimistlemine) meisterklassi punktid väga hästi mõeldavad.

Muide annavad „A“ klassis kõik neli auhinna kohtadele tulnud laskurit — peale ülemalnimetatute veel n. ltn. Paul P a a s 198 silmaga ja veltveebel Karl S a r a p i k 190 silmaga täiesti kindlasti laskurliitude I klassi mõõdu välja.

Kui aga veel arvesse võtta lastud seeria suur pikkus (I klassi katsed sünnivad harilikult ainult 10—15 lasuga), siis annavad selle mõõdu välja või vähemalt küünevad üsna sinna lähedale veel umbes viis järgnevat laskurit.

Kõige väiksem silmade summa, millega „vabariigi 30“ hulka erivõistlustele pääseti, oli 162. Seega seadis konkurents ise läbipääsmise normi tervelt 12 silma kõrgemale, kui see võistluste kavas oli ette nähtud.

„A“ klassi parimate üksiksaavutusi võib seega julgelt lugeda palju paremateks kõigi eelmiste võistluste üksiksaavutustest ning seega ära märkida kindlalt edusammu meie alalise kaadri parimate laskurite saavutustes.

Veidi teine on lugu üldiste tasapindadega. Siin ulatab keskmine silm (25% nõrgemate väljaheitmise järel) üheksal võistlerval üksusel neljani ja üle selle. Teistel asub keskmine silm kolme ja nelja vahel, ühel üksusel isegi mõni sajandik alla kolme. Normaalse keskmise silma viieni, mis ära märgiks poolte kuulide tabamist normaallaua musta südamikku, ei küüüüüüüü ükski üksus. Normaallaua mõõdu on aga just nii valitud, et sportline klassilaskur kõik lasud peaks tabama musta, keskmine korralik laskur — vähemalt pooled. Kõige lähemale sellele korralikule keskmisele tasapinnale tulid III diviisi õppekompanii 477 tasapinnapunktiga (keskmine silm 4,77) ja V/5 448 tasapinnapunktiga (keskmine silm 4,48).

See, mis on öeldud parimate laskurite tabamispiltide puhul, maksab laiemas ulatuses ka tsapindade kohta. Palju ebaõnnestumisi tuleb siin panna relvade „vormist väljas“ oleku arvele, veel enam aga lihtsalt „metsiku“, ühegi reegli ega eeskirja alla paendumata laskmise arvele.

Kui „A“ klassi parematel oma asendisi, hingamist ja päästmist veel ainult viimistleda tuleb, et täiesti hea laskmise juure jõuda, kui neil selleks samaks otsustarbedks oma relvade kordaseadmise peensustesse tuleb süvendada, siis on kaadri laiema massi kallal neil aladel veel väga palju lihtsat, jämedat „kapralitööd“ vaja ära teha, enne kui kõik normaalsestesse roobastesse vajub.

Vist ei saa meie sel alal ilma eriliste kursuste ja täienduskoolideta kuidagi läbi. Et siin ka lühikene, kuid hea ja süstemaatiline õppus väga häid tagajärgi võib anda, näitab selgesti patülide kursus. Puhtatele laskeharjutustele oli seal pühendatud võrdlemisi vähe tunde, siiski aga andis patülide kursus oma keskel „A“ klassi rekordimehe ja 25% nõrgemate kõrvaleheitmisel keskmise silma 4,95. Selle juures tulid patülid võistlustele peale selle, kui süstemaatilistest laskeharjutustest hulk aega oli eemal viibitud taktikalistel välisõitudel ja laagris, kus ühtegi pauku lasta ei saadud. Kui võistlus oleks otsekohe järgnenud sellele kursuste perioodile, mil pidada sai süstemaatilisi harjutusi, oleksid tagajärjed veel palju paremad olnud.

*

„B“ klass andis punktilaskmises ajateenijate ja iseäranis noorte ajateenijate kohta terve rea hiilgavaid saavutusi. Terve „vabariigi 100“ pääses kiirlaskmise erivõistlustele tagajärgedega, mis kindlasti vastavad laskurliitude II klassi katsenõuetele. Viimane mees selles sajas tuli läbi 78 silmaga, ja kuna liidumeeste II klassi miinimum teenistuspüssiga laskmisel oleks umbes 76 silma, siis jäi neid II klassi mehi veel kenakene hulk värava taha. Esimese tosina hulgas leiame tagajärgedega 91—96 silma tervelt kuus noortmeest III diviisi õppekompaniist, kes teenistusesse astunud alles käesoleva aasta veebruaris, seega võistluspäevani õppust saanud vaid 6½ kuud. Neist on veebruarikutse rms. Friedrich Gross oma 96 silmaga teisel kohal.

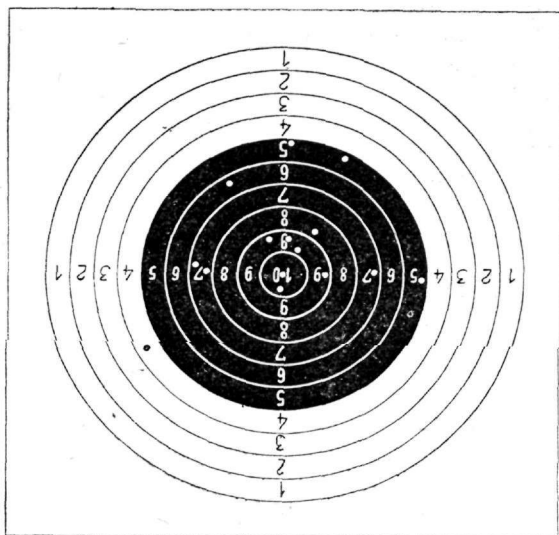
Üldse on „B“ klassi 100 parima keskmine silm 5,71, mida väga ilusaks tulemuseks võib lugeda. Asendite peale ärajootatult on „vabariigi saja“ keskmised silmad: lamades — 6,57, põlvelt — 6,07, püsti — 4,49.

See näitab selgesti, et ka lühikese harjutamise järel täiesti võimalik on heaks

ning isegi väga heaks laskuriks saada, kui aga on püüdmist ja kui õppus ning relvade korrashoid on rajatud õigetele alustele.

Ja jällegi tuleb ka „B“ klassi juures rõhutada sedasama, mis juba tegime „A“ klassi suhtes. Veel paremad oleks võinud tagajärjed olla, kui võistluseks relvad oleksid olnud täiesti „paraadivormis“ ja lasketegevuste õige, reeglipärane täitmine kõigis laskeasendites, nagu seda nõuab meie eeskiri, oleks noortele olnud verre kasvatatud nende laskeõppuse esimestest päevadest alates.

Selles suhtes on jällegi õpetlikud kahe kõige parema „B“ klassi laskuri tabamis-pildid.

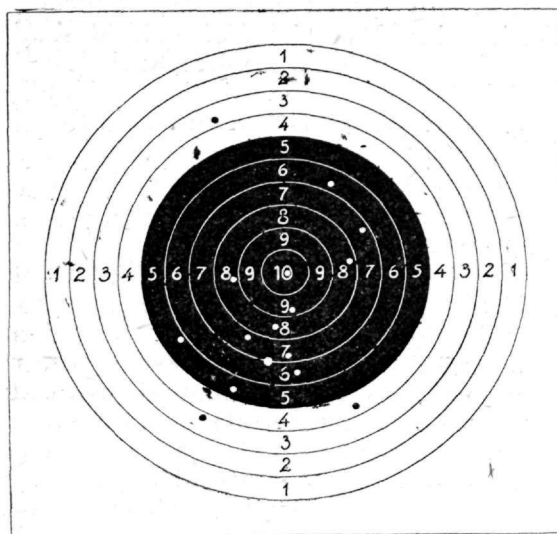
Tabamisbild nr. 3.

Aspirant KARL VERNIK, 110 silma.

Püsti 34 silma, põlvelt 35 silma, lamades 41 silma.

Mõlemad vihud on silmnähtavalt madalad, „metsikud“ lasud on jällegi pärit püsti ning põlvelt asendisest, mille korrapärasele kätteharjutamisele mitte küllalt ei ole rõhku pandud.

Normaalseks, meie eeskirja nõuetele enam-vähem vastavaks tasapinnaks võiks „B“ klassile lugeda keskmise silma 3,50—3,60. III diviisi õppekompanii andis keskmiseks silmaks 4,62, seega tervelt 100 punktiga ületades eeskirjalise nõuetenormi. Normideni välja küünisid veel allohvitsride kool 375 punktiga (keskmine silm 3,75), III/ Sak. 351 punktiga ja I Soomusr. rügement 349 punktiga. Teised tähendatud normini välja ei jõudnud; kõige nõrgem „B“ klassi üksus saavutas ainult 222 punkti.

Tabamisbild nr. 4.

Rms. FRIEDRICH GROSS, 96 silma.

Püsti 29 silma, põlvelt 34 silma, lamades 33 silma.

Meil on lõpmata palju väga head laskekurmaterjali. Kuid meie anname sellele heale inimaterjalile liig vähe õpetust. Meie ei õpeta laskma, meie jäätame algaja laskuri enamasti täiesti ta enese hooleks, nähtavasti lootes, et paljad laskeharjutused üksi ta iseenesest laskma õpetavad. Midagi pole ebaõigem, kui niisugune vaade asja peale. Iga algaja, kui ta jäetakse täiesti ta enese hooleks, teeb möödapääsematalt ja isegi instinktiivselt valesid. Iga inimene on alguses paugu ja päratõuke kartja, ning kui ta „metsikult“ laskma õpib, siis arendab ta oma asendi ja kõik oma töötamisvõtted selle kartuse kohaselt välja. Ühes teises artiklis aga *) näitasime juba, et niisugune tendents paratamatalt ainult valesvõtete juure välja viib. Et seda ära hoida, tuleb algajat õpetada õieti talitama ja õigete tegevusvõtete täitmist niikaua harjutada, kuni need võtted muutuvad mehaanilisteks, alati täpselt ühteviisi korduvateks harjumusteks. See töö ei nõua sugugi aastaid, vaja on ta ainult kohe algusest peale õigele alusele rajada ja mitte võimust anda valesvõtete umbrohule.

Enne aga peab õpetajatemass ise läbi tegema selle „kapralikooli“, millest ülemaalpool rääkisime.

*

*) V. käesoleva aasta „Sõdur“ nr. 6/7/8, lk. 244.

K. k. üldvõistlust ei saa eriti õnnestamiseks lugeda. Väga häid eeskujusid seati ka siin üles; nii võib n.-ltn. Karl Leeveri keskmise tabamisaja 5,83 sekundit 400 m laskmisel ja rms. Ernst Gildeni 4,88 sekundit lugeda päris toredateks saavutusteks. Niisugusi saavutusi oli aga vähe, erivõistlusele tuli lubada vähem laskureid, kui ette oli kavatsatud ning tasapindade suhtes tulid kõik üksused negatiivsetele punktidele.

Põhjuseid sellele nähtusele oli palju. Oli üksuseid, kus relvad täiesti vormist ära olid ning täiesti lubamatuid takistusi andsid, nii et laskuritel ajad paratamatalt pikkadeks venisid. Oli aga ka küllalt üksuseid, kus relvad töötasid täiesti laitmatult, kus terve pataljoni 24-l või 36-l laskuril ühtegi takistust ette ei tulnud, kus aga siiski positiivseid punkte ei saadud, sest et tabamised puudusid! Et aga punktide saamine sugugi nii keerulik ei olnud, näitab kas või 1. rügemendi neljanda kompanii eeskuju. Seal saavutasid kompanii 12 sihturit keskmise tabamisaja 11,41 sekundit ja oleksid tänavuse hindamisviisi järel sellega teeninud 359 punkti, kui see kompanii oleks esinenud võistleva üksusena.

Vaja oli ainult tunda relva omadusi ja enesele ette seada neile omadustele vastav ülesanne. Ei või tagajärgi saavutada, kui kahe magasiniga tahetakse tabada 10 kuju; niisama vähe võib oodata tagajärgi, kui ilma tähelepanemata, kuhu viha langeb välja uhatakse magasin magasinini järel.

Paljas koostvõtmise ning kokkupanemise ja rauavahetamise õppus ei aita, peab ka laskma õppima ning klp. omaduste kohaselt laskma õppima, siis tulevad tagajärjed isenesest.

*

„B“ klassi erivõistlustel vintpüssidest andis „minutilaskmine“ ajateenijate kohta väga ilusad tagajärjed. Kõik auhinna-kohtadele tulijad tabasid keskmiselt 6 kuju minutis, suuremal osal tuli paremu-sevahet teha ainult distantside järel. II auhinna võitja, rms. Erich Männik tabas 150 m peal asuvast väikeste peakujude ahelikust minuti jooksul tervelt 9 kuju 10 kuuliga, mis juba väga kena näpslaskmine on.

Möödunud aastal saavutatud tagajärgedest on tänavused ligi kaks korda paremad.

III

Tänavustel võistlustel võib teatava pöördepunktiks veel ära märkida, et üksuste hulgas esimestele kohtadele on välja nihkunud õppeüksused, nagu see ka loomulikult peaks olema. III diviisi õppekompanii püsis küll esimeste reas jonnakalt juba meie esimestest üleriiklistest võistlustest saadik. Kui ta vahest küll vormiliselt esimese koha peale ei tulnud, siis oli selles pea alati süüdi meie senine hindamissüsteem, mille järele tasapinnahinnangust nõrkadena välja langesid kõik need, kes kas või poole sentimeetrilise vääratusega välja ei jõudnud ette ülesseatud „normini“. Hindamisel „keskmise silma“ ja „keskmise tabamisaja“ järel oleks ta esimeseks tulnud kõigil võistlustel. Tänavu on ta järele senini vahetult paigunenud allohvitseride kool ja sõjakool, mis paar aastat tagasi alles õige kaugel üksusterea tagumises pooles asusid. Uus vaim on seal silmnähtavalt ka laskeasjanduse alal läbi löömas ja õõnsa pähetuubitud tarkuse asemele hakkab asuma praktiline relva käsitamise oskus.

III diviisi õppekompanii aga on tänavustel võistlustel täiesti „peatükk oma ette“. Vintpüssi üldvõistlustel hüppas ta juba paljaste tasapinnapunktidega kõigist teistest nii tugevasti ette, et teda kinni püüda õige raske oleks olnud. Selle juure asus veel tubli hulk rekordipunkte, nii et ta otsekohe üldvõistluste järel järgmisest üksusest ligi 400 punktiga ees oli. Kuna tal „B“ klassi erivõistlusest osavõtjaid tervelt 27 meest saja hulgas oli, siis luges talle ka võidetud auhind veel tublisti punkte juure. Praegu püsib ta oma 1291 punktiga nii kõrgel, et ka „A“ klassi erivõistluse tulemused teda kuidagi esimeselt kohalt ära ei saa tõugata.

K. k. üldvõistlustel andis III diviisi õppekompanii parima „A“ klassi niisuguse ülekaaluga, et sellelt kohalt teda ka „A“ klassi erivõistluse tulemused enam vist kangutada ei jõua.

„B“ klass ei osutunud tal üldvõistlustel just kõige paremaks; selle eest võideti aga erivõistlustel tervelt neli auhinda. mis talle jällegi ka üldtagajärgede järel esimesel kohal püsimise kaunis kindlaks teevad.

Üldse on III diviisi õppekompanii laskurid käesolevatel võistlustel juba omandanud:

Sõja-Ameerika Ühendriikide end. sõjaväe esindaja kapten Trevor W. Swett.

Kindralstaabi kapten Trevor W. Swett on sündinud New Jerseys 22. juulil 1893.a. Lõpetanud Harvardi ülikooli 1915. aastal.

Kapten Swett astus sõjaväeteenistusse 1915. aastal ja ülendati noorem-leitnandiks 1917. aasta augustis.

Maailmasõjast võttis osa Ühendriikide ekspeditsioonikorpuse koosseisus, teenides 9. jalaväe rügemendis. Rindel viibis Prantsusmaal kuni Maailmasõja lõpuni.

Pärast sõda määrati kapten Swett Ameerika Ühendriikide sõjaväe esindaja abiks Poolamaale, kus viibis 1919. a. novembrist kuni 1921. a. augustini, mil pööras tagasi kodumaale.

Kodumaal teenis tema esmalt oma rügemendis, olles jalaväe kooli ülemaks ning pärast Kõrgema sõjakooli lõpetamist määrati ta Kindralstaapi.

1924. a. novembri kuus määrati kapten Swett sõjaväe esindajaks Soome, Eestisse, Lätisse ja Leedusse, missugusel kohal teenis kuni augusti kuuni 1928. a.

IV	auhinna	„A“	klassi	punktilaskmises.
II	„	„B“	„	„
III	„	„B“	„	„
IV	„	„B“	„	„
IV	„	„B“	„	erivõistlustel vintpüssid.
III	„	„A“	„	k. k. üldvõistlustel.
IV	„	„B“	„	„
I	„	„B“	„	erivõistlustel k. k.-st.
III	„	„B“	„	„
IV	„	„B“	„	„
VI	„	„B“	„	„

Kokku juba otsustatud 31 auhinnast 11 — seega enam kui kolmandiku.

Vintpüssidest laskmisel on veel „A“ klassis kõva heitlus teise koha eest oodata allohvitseride kooli ja sõjakooli vahel. Esimesel on praegu 869 punkti, viimasel 815 punkti. Kuna sõjakoolist rohkem „A“ klassi laskureid erivõistlusest osa võtab, kui allohvitseride koolist, siis võivad selle viimase heitluse tulemused veel sõjakooli uuesti teisele kohale tõsta, kust

allohvitseride kool ta „B“ klassi erivõistlustel ära kangutas.

*

Niisugune peaks võistlus alati olema, tasavägine ja põnev. Siis ei ole kaotajal kaotus kibe ega ole võitjal põhjust üleliiga uhke olla. Tänavune võistlus oli juba hulga põnevam eelmistest ja põnevaid momente on veel oodata. Kuid... III diviisi õppekompanii ja allohvitseridekooli vahel haigutab ikka veel enam kui 400-punktiline kuristik, allohvitseridekooli ja viimaste üksuste vahe on üle 300 punkti...

On juba palju tööd käimas selleks, et tulevatel võistlustel need vahed koomale tõmbuvad ja konkurents veelgi põnevamaks muutub.

Sellele tööle, kus teda ka ei tehta. jõudu ning edu!

Ernst krahv Holstein †

Vabaduse Risti 2. liigi III järgu kavalier.

17. septembril s. a. õnnetu surma läbi lahkus elavate hulgast reserv nooremleitnant Ernst krahv Holstein. Kadunu on Taani alam. Sündinud 3. aprillil 1901 Kopenhagenis. Lõpetades Johannes'e nimelise gümnaasiumi Kopenhagenis, astus 1917. a. Vestenholzi kadettide korpusse. Hiljem teenis Taani 4. polgus ja mehaanika ning lennuväe koolis. Eestisse tuli 1919. a. suvel Taani Vabatahtlikkude korpusega. Teenis seal selle ülema kol.-leitn. Borgelin'i käsutusohvitserina. Eesti vägede Ülemjuhataja ülendas krahv Holsteini lipnikuks, vanusega 20. juunist 1919. a.

Eesti Vabadussõjas võttis osa lahingutest Võru all ja Jakobstadi operatsioonist.

24. märtsil 1920. a. astus Eesti kaitseväe teenistusse. 7. aprillil määrati 1. Ratsa polku; sama aasta 7. juunil komandeeriti ratsa allohvitseride kooli. Ratsa allohvitseride koolis (hiljem Allohvitseride õppekadron) teenis kuni sõjaväe teenistusest lahkumiseni, 20. märtsini 1921.

Kiiduväärt teenistuse ja väljateenitud aja eest ülendatud nooremleitnandiks, vanusega 20. detsembrist 1919. a. Eesti Vabadussõjas üles näidatud vahvuse eest annetatud 2. liigi III j. Vabaduse Rist ja tasuta maa.

24. septembril saadeti laeval leitnant Holsteini põrm Taani sängitamiseks ta kodumaa mulda.

Eesti kaitseväele on kallis noorelt surmale varisenud n.-leitnant Ernst krahv Holsteini mälestus!

Ernst krahv Holstein.

In memoriam.

Surnud on noor taanlane kuulsast Taani perekonnast. Ta rüütlik-romantiline iseloom tõi ta Taani Vabatahtlikkude kompaniisse, mis osa võttis Eesti vabadusvõitlusest. Ta jõudis kompanii koosseisus Eestisse, kui Eestil olid ees rasked võitlused.

Võideldes Eesti iseseisvuse eest, õppis tundma ja armastama seda maad. Ta lahkus mitmetel kordadel oma emamaale, Taani, kuid pöördus ikka tagasi Eestisse, kus ta oli leidnud teise kodumaa.

Ta oli võitnud Eestis suure sõprusringi, keda põrutas teade ta surmast ja kes teda jäävad leinama tõsisel kurbuses.

Ta isiklikku vahvust Vabadussõjas on märgitud Vabaduse Risti 2. liigi III järguga.

Ta surm on kangelaslik: ohverdas enese, et kaitsta töölist vihaselt kallaletungiva härja eest.

Kadunu ei kuulu mitte ainult sõjakangelaste hulka, vaid ka kangeiate hulka rahuaaja töös.

Borgelin.

1. dets. 1924. a. langenud kadettide ausammas.

Sõjaväe Üh. Õppeasutuste 5-da aastapäeva pühitsemine, 1. XII 1924. a. langenud kadettidele püstitava mälestussamba avamine ja kadettide ohvitserideks ülendamine

Tondil, 16. septembril 1928. a.

16. septembril s. a. koos S. Ü. Õ. 5. aastapäeva pühitsemise ja kadettide ohvitserideks ülendamisega oli ette nähtud 1. detsembril 1924. a. langenud kadettide mälestussamba avamine. Ausamba avamise alguseks oli määratud 1130. Nende tähtsate sündmuste puhul võttis Tondi vastu mitmed sajad külalised.

Teiste hulgas olid ilmunud rahaminister Teetsov, sõjaministri abi kindral

Lill, Kindralstaabi ülem kindral Tõrvand, ranna- ja õhukaitse ülem kindral Unt, Tallinna linnaeape Uesson, kujur Adamson, välisriikide sõjaväe esindajaid, ajakirjanduse esindajaid.

Kell 1130 ilmus kohale riigivanem J. Tõnisson sõjaministri kindral Reek'i saatel. Riigivanem võeti vastu hümni ja tervitusmarsiga.

Ausamba avamistalitus algas Sv. Üh.

Õppeasutuste ülema kindral G. Jonsoni lühikese kõnega, milles kindral peatas ausamba tekkimise ajalool. „Nüüd on seltskonna lahkkel kaastegevusel läinud korda jõuda nii kaugele, et täna võime esitada hra Riigivanemale avamiseks nägusa ausamba.“

gajärgi ta oleks võinud endaga kaasa tuua.

Katsesilmapiilk läks mööda õnnelikult. Selleks on mõjukalt kaasa aidanud meie rahva poegade noorem generatsioon, kes sel ajal siis õppeasutustes olid ja kellel jätkus julgust kommunistide vastu väija

1. dets. 1924. a. langenud kadettide ausammast vabaneb kattedest.

Järgneb riigivanema avamiskõne:

„Meie rahval pole olnud võimalust aastasade kestel luua oma ajaloolisi traditsioone, mis vastaksid rahva hingele. Nüüd lühikese aja jooksul iseseisvuse mõtte teostamisel ja kaitsmisel on tekkinud traditsioonid, mis saavad kestma põlvest põlve ja mis panevad tuksuma isamaa poegade ja tütarde südamed.“

Lihtsa põlluharija rahvana oleme jõudnud esineda iseseisva riigina terve haritud ilma ees.

Meie rahvas on kibedasti võidelnud iseseisvuse eest ja selle saavutanud otse ajaloo kiuste. Vabadussõja mälestusi kanname edasi põlvest põlve. Sõja jäljed kaovad ajahamba all, kuid mälestused jäävad helkiva sädena püsima meie hinges.

Raskeks katseks oli meile ka 1. detsember 1924. a., mis oleks ehk saatustlikuks võinud muutuda meie iseseisvusele.

Ainult paar tundi kommunistlikku võimu üle meie maa ja kes teab missuguseid ta-

astuda. Nende keskel oli mehi, kelle süda ei löönud kartma. Kadett Pesur ja mitmed teised astudes sõjariistadega süngete sissetungijate vastu, panid mehiseisema nende edasitungimise, kuigi ise said raskesti haavata.

Mälestus ja eeskujud sellest kangelasteost kandugu edasi Sv. Üh. Õppeasutuste õpilaskonnas.

Ka väljaspool Sv. Üh. Õppeasutusi paljud maksid oma eluga kohustuse võlga Isamaale.

Meil on kahju neist langenuist ja haavatuid, kes oma verega kinnitasid meie iseseisvust.

Kuid ühes kurbtuse ja leinaga on tõusnud tänu nende vastu, kes löid tagasi vaenlase. On kerkinud rohkem uhkuse tunne, et meil on poegi, kes astuvad välja vabaduse kaitseks vabatahtlikult.

Kõik ohvitserid, kadetid, sõdurid, politsei ja teised on näidanud, kuidas rahvas ennast ootamatuse silmapilgul kaitseb.

Siia kõrvale kaovad kõik väikesed eksitused, mis ei mahu sellesse suuresse

pildisse. Meie silmi ette kerkivad kangelased, meie uhkus, need kes tõendasid meie rahvuslikku kindlat meelt püsimeks iseseisva riigina.

Sv. Ühendatud Õppeasutused on püstitanud selle mälestussamba seltskonna ja valitsuse lahkkel toetusel. Seltskond tahab mälestada neid, kes 1. detsembril langesid, sest langenud on näidanud, kuidas kaitsta rahvuslikke ideaale.

Sellepärast püsigu see mälestussammas kangelaste tegude meeletuletuseks kui õpetajale, õppijale ja harilikuie kodanikule.

See mälestussammas tuletab kõigile, kelle silm riivab ta võimsaid jooni, meele enda kohustusi isamaa vastu.

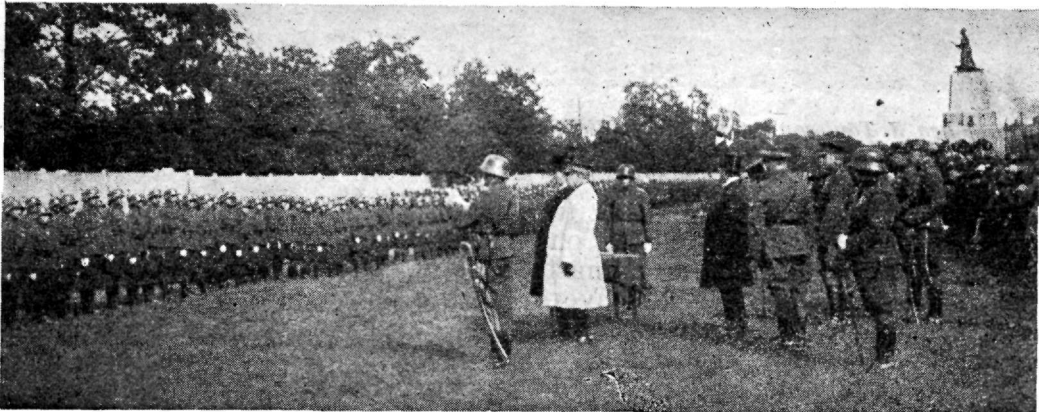
Ta õhutab rahvustunnet põlvest põlve. Avanegu kõikide südamed, et kohusetunded ja vaimustuse kiired, mis siit tõusevad, sinna võiks asuda.

vanemad. A. Tombergi isa tänab mälestussamba avajaid. Riigivanem avaldas kaastundmust vanematele südamlikkude sõnadega.

Pärgasi pandi Sv. Ühendatud Õppeasutustelt, Ranna-õhukaitse staabilt ühes alluvate väeosadega, Kaitseliidult ühes annetusega kulude katteks, Tallinna linnavalitsuselt, Harju maavalitsuselt, Sõjaväe Ühendatud Õppeasutuste üleajateenijatelt.

Pärast pärgade panekut tänas Sv. Üh. Õppeasutuste ülem kindral Jonson õppeasutuste nimel Vabariigi valitsust, Kaitseliitu vabatahtlikkude annetuste eest ja kõiki külalisi, et nad oma siinviibimisega on austanud seda mälestussamba avamist.

Teatab ühtlasi, et sellest päevast alates saavad kõik Sv. Üh. Õppeasutuste pidulikud toimingud peetud selle mälestussamba juures.

Kindral G. Jonson loeb ette kadettide ohvitserideks ülendamise käsukirja.

Mälestussammas paistab kaugemale kui Sv. Üh. Õppeasutused. Ta paistab kõikidesse laialistesse Eesti kaitseväge osadesse, et nad tahaks vääriliseks tõusta nendele, kes ohverdasid ennast, laialistesse rahvahulkadesse, kust peavad tõusma kaitsjad tulevikus.

Selles mõttes tahame avada täna Sv. Üh. Õppeasutuste 1. detsembri kangelastele mälestussamba.

Selle järele astub Riigivanem kindral Jonsoni saatel treppidest üles ja vabastab kätt ausamba sõnadega:

„Mälestussammas avanegu, et ta võiks kanda edasi langenud kangelaste au.“

Hümn.

Sellele järgnes vaimulik talitus piiskopp Kukelt ja ülempreester V. Pätsilt.

Ausamba avamisele on ilmunud ka langenud kadeti Aleksander Tombergi

Kadettide ohvitserideks ülendamine järgneb paarikümne minutilise vaheaja järele.

Kõik ülendatavad kadetid olid rivistatud õppeasutuste õpilaste esimesse viirgu.

Rinde ees oli laud ühes kingitustega Riigivanemalt, Sõjaministrilt, Sv. Ühendatud Õppeasutuste ülemalt: kulduurid järjekorras kolmele paremale lõpetajale ja mõök neljandale järjekorras paremale lõpetajale.

Sv. Üh. Õppeasutuste ülem raporteerib Riigivanemale. Sõjakooli ülem käsutab ülendatavad kadetid Riigivanema ette.

Sv. Üh. Õppeasutuste ülem loeb ette Sõjainistri ülendamise käsukirja.

Riigivanem pöördus lühikese kõnega noorte ohvitseride poole. Ta rõhutas mo-

Riigivanem soovib õnne härradele ohvitseridele.

Riigivanemat hra J. Tõnisson'i saadab sõjaminister kindral N. Reek, S. Ü. Õ. ülem kindral G. Jonson, tema abi kol. leitn. A. Jaakson ja sõjakooli ülem V. Trossi.

mendi tähtsust: noortena kadettidena tulite, ohvitseridena lahkute siit. Eesti ohvitserilt ei nõuta ainult kohuse täitmist, vaid oma elu, oma tahe täielikku ohverdumist Isamaa teenistusse. Hra Riigivanem avaldas veendumust, et ülendatavad oskavad ja jõuavad täita neid raskeid ja suuri ülesandeid, mis nendele paneb Isamaa.

Auhinnad omandasid:

1) V. p. kdt. Johannes-Alfred Unt — kuld tasku-uuri, Riigivanemalt, kui Sõjakooli parem lõpetaja.

2) I auhind: n. p. kdt. Harald Kirsi — kuld tasku-uur, Sõjainistri poolt.

3) II auhind: n. p. kdt. Vladimir Tiit — kuld käeuur, Sv. Üh. Õp. ülema poolt.

4) III auhind: n. p. k. Eduard Stern — esitusmõök, Sv. Üh. Õp. ülema poolt.

Järgneb paraadmarss Sv. Üh. Õp. ülema kindral Jonson'i juhatusel, mille vastu võtab Riigivanem härra J. Tõnisson.

Pidulikkude sündmuste puhul oli korraldatud Sõjakooli võimlas, mis seks puhuks oli väga kenasti ehitatud, ühine lõunasöök, millest osa võtsid Riigivanem ja külalised.

Lõunasöögi ajal pöördus sõjaminister

kindral N. Reek noorte ohvitseride poole järgmiste sõnadega:

„Elu pole paradiis, nii nagu ta oli esimestel inimestel, vaid ta on see tööpõld, kuhu neid välja saadeti pärastpoole.

Koolis on teid õpetatud ja hoiatatud iga teie väärsammu juures ja kasvatatud teid tööd tegema.

Möödunud aasta samal päeval hoiatasin ma teie eelkäijaid, kuid paljud pole seda tähele pannud ja sellepärast on tulnud mõndagi ühe aasta jooksul teenistuse huvides reservi lasta. Ma hoiatan ka teid selles mõttes täna.

Teiseks, rahuaate poole püüame meie. Kuid väiksed rahvad on kistud nii mõnigi kord ajaloo pöörisesse vastu oma tahtmist.

On rahvaid, kes arvavad, et nende aade on pühadus ja sellepärast soovivad seda ka teistele rahvastele peale suruda.

Täna mäletasime langenuid, tolle faanatilise aate ohvreid.

Meie rahvavägi on meie viimane abinõu ka nende müstiliste aadete teostajatele vastu astumiseks, nii, nagu ta oli seda Vabadussõjas meie iseseisvuse kättevõitmisel.

Teie, noored, teie peate võitluses tu-

gevad olema. Astuge välja, olge mehed ja olge tugevad.“

Sellega lõppes ka ametlik osa. Algasid aastapäeva pidustused.

Õhtul oii korraldatud ohvitseridele ball Keskkogu kasiinos, kadettidele ja aspirantidele pidu Tondi Valges majas.

Oma käsikirjaga nr. 260 — 16. sept. pööras Sv. Üh. Õp. ülem ülendatud kadettide poole järgmiselt:

„Noored kaitseväe juhid!

Tänane päev on teie elus suuremaks sündmuseks ja tervele kaitseväele suursündmuseks. Selle päeva tähtsust peate väärikuselt hindama. Õppeasutustes aastate jooksul töötades olete omandanud teadmised, mis tarvilikud kaitseväe juhile. See pikk ja raske õppetöö ajajärk on nõudnud teilt palju aega ja mõni uneta öö on mööda saadetud järgmise päeva ootel, mil tuli tehtud töö üle aru anda.

Nüüd on see ajajärk teil seljataga. Olete kogunud suure hulga teadmisi ja koge-

musi, millega astute ellu, et neid seal otsarbakohaselt ära kasutada. Tehke seda siis ka täie armastusega ja andumusega asjale. Ärge arvake, et nüüd avaneb teil võimalus vähem intensiivselt töötamiseks, ja et olete saavutanud oma ideaali — olete jõudnud täiusele. Sõjaväelase elu on alaline karm reaalne võitlus, millest võitjana välja tuleb ainult see, kes paremini on teadmistega relvastatud. Sellepärast arendage omi teadmisi ja võimisi ka tulevikus sama püsivuse ja energiaga, missugust näitasite üles õppeasutustes viibitud ajajärgul. Siis jääte püsima, siis saavad ka tulevikus teile ette kerkivad raskused kergesti võidetavaks.

Võtke kaasa õppeasutustest üksmeelt ja noorusjõudu! Viige meie kaitseväe ridadesse meelegindlust ja isamaa-armastust, — siis jääte võitjateks ja eluõnn saab saatma alati teid eluteel!

Nende lühikeste soovidega tervitan teid ülendamise puhul ja soovin õnne ning edu teile eelseisvaks tööks!“

M—k.

Tankide kasutamisest.

Jalaväe eeskirja II. osa määrab kindlaks tankide kasutamise ja nende kasutamise põhihood vastavalt meie oludele. Vabadussõda ei annud kahjuks meile sel alal mingisuguseid kogemusi ega õpiseid, olgugi et Põhja-Lääne armees tankid olid, kuid nende kasutamine ja tegevus kandis juhuslikku iseloomu ning ei annud midagi konkreetset. Loomulikult tuli eeskirja kokkuseadjal leppida sellega, mida pakus Maailmasõda. Ka meie rahuaegne töö ei võinud eeskirjade kokkuseadjatele palju kaasa aidata, sest tankide asjandus oli meil sel ajal veel omas arenemise algastmes. Nüüd, kus meil tankide asjandus on juba jõudnud teatud kõrgusele, rahuaegne töö ja katsed on annud mõned kogemused, hakkavad ilmsiks tulema mõned defektid jalaväe eeskirjas, milliseid tuleks minu arvates võtta revideerimisele.

Näiteks eeskirja § 616 näeb ette, et normaalselt tuleb ühe jalaväe pataljoni toetuseks määrata üks tankide kompanii. § 266 näeb ette pataljoni rinde laiuse kallale tungil 800—1000 m. § 620 määrab kindlaks tankide rühma rinde 100—150 m ja intervallid tankide vahel 50—75 m

Kui rühma rinne nii ka intervallid tankide vahel paistavad võetutena väga tagasihoidlikult. Tankide vaheliste intervallide kindlaksmääramise juures on mõõduandvaks peaaesjalikult omavaheline abistamine tulega eesoleva vastase kallale tungi puhul. Kahurtanki tuli kartetisiga on küllalt mõjuv 75—100 m, et kaitsta omi naabreid julge vastase otsekohe kallale tungi vastu, seega siis pole mingisugust vajadust hoida intervallid rühma tankide vahel 50, vaid nad võivad olla vabalt 75—100 m. Seega laieneb ka rühma rinne 150—200 m. Tankide ülesandeks kallale tungil on hävitada oma tulega vastase vastupanu elemendid ja murda läbi tema positsioonid, tehes oma jalaväele tee edasitungimiseks jne. Tekib küsimus, kas nende ülesannete täitmiseks on tarvis pataljoni toetuseks määrata terve kompanii tankisid, nagu seda määrustik näeb ette, või on küllalt väiksemast arvust.

Ühel rühmal, toetades pataljoni kallale tungi, tuleb hoida oma tule all tervet pataljoni rinnet 800—1000 m. Oma rindega selles ribas katab tankide rühm 150—200 m, kummagilt poolt jääb kuni pataljoni

lõikepiirideni kuulipilduja-tankidel 300—400 m, kahurtankil 400—500 m, millised on ka maksimaalsed tulistamise kaugused, et tervet pataljoni kallaletungi riba hoida oma tule all. Neid kaugusi võib kindlasti lugeda normaalseteks ja tuli on küllalt võimas, et hävitada vastast, kes asub tähendatud kaugustel. Sarnaste kaugustega on siis tegemist, kui rühm liigub pataljoni kallaletungi riba keskel, kuid rühmal pole ju vajadust keskel liikuda, vaid ta peab seda tegema nii, nagu nõuab olukord. Ta hävitab omad tegevuseobjektid üksteise järele, liginedes neile kõige lähemale kaugusele.

Kui asetada pataljoni kallaletungi ribasse kaks rühma tankisid, muutuvad laskekaugused minimaalseteks. Et rühmade tegevus ära ei ripu üksteisest enesekaitse mõttes, pole nende vahelised intervallid määratud kindlaks, kuid nad ei tohi olla lähemad, kui tankide vahelised. Tähendab kaks rühma katavad juba oma rindegas vähemalt 475—500 m, mille tõttu ka vastavad laskekaugused tiibadel liikuvatele tankidele on vähemad. Vaevalt on võimsa tule jaoks tarvis ligemaid kaugusi. Käesoleval juhtumisel suureneb loomulikult märksa tule tugevus, kuid tunduvat väheneb ka rühmade manööverdamise võimalus. Rühmad on siin surutud igaüks oma liikumise suuna raamidesse ja nad on sunnitud, ilma et vabalt manööverdada, oma tegevuse objektidele tungima kallale. Sarnane kahe rühma asetamine esimeste liini on mõeldav ja otstarbekohane eriliselt tugevasti kindlustatud positsiooni võtmisel, kuid harilikul kallaletungil, kus tegemist on normaalse kindlustatud positsiooniga, vaevalt on ta tarvilik ja kasulik.

Tekib küsimus, mis teeb pataljoni ülem ülejäänud tankide kompanii rühmadega. Nähtavasti tuleks neid ešeloneerida sügavusse, kuid vaevalt võib sellega leppida. Ešeloneerides ülejäänud rühmad sügavusse, sundides neid liikuma tegevuseta vastase kahurtule all, mis tankidele ilmaaegu sünnitab kaotusi.

Paistab nagu oleks tankide kompanii toetus pataljonile liiga tugevaks rusikaks.

Maaõõmasõja kogemused näitavad, et üks tankide rühm suutis normaalselt jalaväe pataljoni toetada küllalt edukalt. Ainult juhustel, kus tegemist oli erilisel tugevasti kindlustatud positsioonidega, mis sisaldasid tankide vastaseid kindlustusi jne., tuli määrata kaks rühma.

Maaõõmasõja lõpul koosnesid tankide rühmad 5-st tankist. Mõistagi oli sarnase rühma tule tugevus suurem, kui praeguse 3-tankilise rühma oma. Kuid Maaõõmasõja lõpul selgus ka, et vähe on rühma tule tugevusest, vaid rühmal peab olema ka küllaldane paenduvus, mis võimaldaks vabalt manööverdada.

Võeti küsimus kaalumisele, kas ei oleks 3-tankilised rühmad otstarbekohasemad. Rahuaegsed katsed ja Marokko sõda kinnitasid viimast arvamist. Praegusel ajal on pea igal pool üle mindud 3-tankilistele rühmadele.

Ka meie suviste õppuste tulemused näitasid, et 3-tankiline rühm suudab kiirelt ja kergesti tulistada kõik märgid, mis asetatud 1000 m laiusel maaribal.

Kokkuvõetult paistab, et tuleks kirjelatud küsimused lahendada teisiti kui nad on lahendatud eeskirjas. Nimelt tuleks põhimõtteliselt tankide kompanii anda mitte jalaväe pataljoni, vaid rügemendi toetuseks. Nagu nägime, on pataljoni kallaletungi ribasse (I. liini) raske üle kahe rühma asetada. Teised rühmad tuleks ešeloneerida sügavusse, kus nad tegevuseta vastase kahurtule all liikuma peavad. Kui oletada, et need rühmad on käepärast pataljoni ülemal esimeses liinis võitlevate rühmade vahetamiseks, kes nõrkevad või langevad rivist välja, siis ei ole meil ka erist põhjust oletada, et pataljoni osad on veel niivõrt tugevad, et suudavad värske rühmade edu ära kasutada. Rohkem põhjust on oletada, et kaotused saavad olema enam-vähem ühetaolised. Seda rohkem veel, et sõda mäitas vastuoksa. Harilikult ikka sulasid kokku pataljoni osad, kuna üks ja sama tankide rühm tihti toetas mitme pataljoni kallaletungi. Et käesoleval küsimusel suur tähtsus, siis oleks väga soovitatav, et seda valgustataks mitmekülgsest. J. L.

Üleriikliste laskevõistluste lõpuvaatus.

„A“ klassi erivõistlused 21. IX.

21. IX. kohtasid siis viimaks Valdeki laskeplatsil „A“ klassi 30 parimat vintpüssidest laskmises ja seitse parimat k. k. käsitamise alal, et oma võimeid näidata ja jõudu proovida lahingulise kiirlaskmise alal.

Ülesanded kummagile grupile olid antud võrdlemisi „krõbedad“. Viis ahelikku mitmesuguseid lahingulisi kujusid ja kaheksa jooksvat „kүүrusjooksjat“ püssilaskuritele. Kolm üksikut kuulipildujat meeskonnaga kujutavat lauda, kolm ahelikku ja kümme üksikut siin ja seal ilmuvat rinnakuju kuulipilduritele. Laskuritele näidati kätte ainult vaatlemissektori piirid paremalt ja vasakult; märkide nähtavalpüsimise, liikumiskiiruse ja distantside kohta ei olnud laskuritel ette midagi teada.

Ei ole hõlbus asi niisugustel tingimustel töötada. Väikse, halvasti nähtava, kaitsevärvi kuju tabamiseks on vaja distantsi, tuulekiiruse jne. kohta väga täpsele otsusele jõuda ja sellekohaselt väga täpselt sihik ning sihtpunkt määrata. Kui selleks tarviliku hindamise ning arvestamise peale liig palju aega kulutatakse, võib ehk märk enne ära kaduda, kui üldse laskma saab hakata — midagi ei ole ju märgi nähtavalpüsimise aja kohta teada. Kui otsusega liiga tõtatakse, võib kõik kuulid mööda kihutada ja tagajärg on jällegi null. Sama „vemp“ esineb paraja tulekiiruse valikul. Pikk ahelik ahvateleb vägisi kõiki kujusid ülistama. Palju aga selleks on aega antud, on teadmata. Siin peab laskur oma võimeid täiesti kindlalt tundma ja ainult nende võimete kohaselt talitama, mitte ennast närveerida lastes nähtavale tulnud „vastase“ arvust ega mõeldes selle peale, et märk varsti ära kaob. Üks kindel tabamine on rohkem väärt kui kolm möödalastud kuuli. Teiselt poolt on jällegi täielik „puhaskahi“, kui laskur küll võiks kolm vastast hävitada, oma võimeid alahinnates aga kõhklemise ja kartusega aega viidab ning ainult ühel eluküünla kustutab.

Kui veel silmas pidada võistlusülesannetes esinevate märkide suurt arvu ja mitmekesidust, siis tuleb tunnistada, et närveerimiseks põhjust küllalt oli. See ei olnud enam lihtne „minutilaskmine“ tuntud distantsi peale, üheainsa kuju pihta ja enamalt mitmele korrale läbikatsetatud tingimustes, mida mõnel pool ka „lahinglaskmise“ nime all võistlusainena serveeritakse.

Niisugusel laskmisel ei ole üllatavatena paistvate tagajärgede saavutamine veel vägitöö. Laskmisel aga, kus kõik tingimused tundmatad on, peavad laskurite närvid tõesti tugevad olema, peab tõesti kindlalt tuntama enese ja oma relva võimeid, kui tahetakse saavutada häid tagajärgi.

Meie parimad punktilaskurid ja k. k. lasketehnika valdajad näitasid, et neil seda asjatundmist ja närvitugevust juba õige tublisti olemas on. Iseäranis vanematel, mitmel korral juba vaatuste ja võistluste palavikku põdenud laskuritel. Nooremad kippusid pea erandita „rabelema“, tõttama, suurendama tulekiirust tabavuse arvel. Ja seda iseäranis lähematel distantsidel. Mõnigi kord teeniti sel kombel just kõige lähedama aheliku ja kõige lähedama kүүrusjooksja eest nullid. Selle kõrval saavutasid neidsamad laskurid tihti 560 m peal liht püstkujude ja 400 m peal 30° all laskesuuna vastu viltupööratud püstkujude („noaterade“) gruppides võrdlemisi ilusaid tabamisi. Ei suudetud kiusatule vastu panna, hinnati oma võimeid liig kõrgelt, unustati relva omadused — ühesõnaga, närvid ei pidanud vastu.

See näitab muu seas jällegi, kui vaevarikas protses õieti on tõsiste, lahingulistes töötamiseks küpsete näpslaskurite väljakujunemine. Kui inglased prantsuse rindel oma „snipereid“ ette valmistasid kahe nädalastel kursustel, siis tuleb ikkagi meeles pidada, et neil kursustel „õpilasteks“ olid kas pika teenistuse jooksul väljakoolitatud allohvitserid või jälle mehed, kes väga tuntava protsendi oma elust olid mööda saatnud jahti pidades suurte loomade peale. Päris toorest, püssi enne mitte käespidanud materjalist ei saa aasta või paariga, isegi kolmega veel lahingküpsset näpslaskurit.

Laskmiseks tarvilikud tegevused ei ole sisuliselt mitte liig keerulised. Õige õpetamise juures võib nad kätte õppida ja võrdlemisi heaks märkilaskjaks harjutusplatsi oludes saada kaunis lühikese aja jooksul. Näps- ja kiirlaskmine nõuavad aga peale puht tehniliste võtete valdamise veel välgikiiret otsustamist (distsants, tuul, valgustus) ja püssi suunivate organite samakiiret reageerimist sellele otsusele. Nad nõuavad ka masinliku ühetaolusega ning täpsusega töötavaid lihaseid ja liikmeid. Neid nõudeid on võimalik laskuril täita ai-

nult siis, kui terve ta närviaparaat on saanud vastava kasvatus. **Seda kasvatust ei anna paljad sihtimisharjutused, töötamine igasuguste õppeaparaatidega jne., seda ei anna täiel määral ka harjutused väiksekaaliibrilise laskemoonaga.** Ainult laskmine lahingpadruniga, laskmine tegelikkude distantside peale ja tegelikkudele lahingmärkidele niihästi oma välise kuju kui ka nähtavuse ja nähtavale ilmumise viisi poolest võimalikult sarnanevate märkide pihta kutsub laskurist esile need hingelised erutused, mis niisuguseks närviaparaadi kasvatamiseks vajalised on. On vaja tegelikku laskmist vastavas erkusid pingutavas olukorras. Meil ei ole olemas jahti suurte loomade peale, mis inglastele andis nende sniperi-kandidaadid. Väeteenistus on meil lühiaegne, alaline kaader väikearvuline. Kul väeteenistusesse tulevad noored, kel laskmine alles täiesti uudisasi, siis neelab lõviosa väljaõppest laskmise tehnilise külje äraõppimine ja punktilaskmine. See on möödapääsemata, sest et ilma täiesti korrektse punktilaskmiseta ei ole mõeldav mingisugune korralik lahinglaskmine. Nii saab lahingulist laskmist harjutada väga vähe, teenistusaja jooksul läbiviidavad lahinglaskmised jäävad ikka enam paljasteks lahingutegevuse demonstratsioonideks, millede juures muu seas tarvitatakse ka lahingpadruneid. Nii ei saa teenistusaja jooksul õieti alustki panna heale lahingulisele näps-laskmisele.

Sellepärast tuleb jällegi rõhutada, et asjasse parandust tuua võib ainult laskurkunsti harrastamine väljaspool teenistust. Kui vähemalt osa noori juba väeteenistusesse tulles on jõudnud omandada täiesti õiged töötamisvõtted ja kindla aluse pannud punktilaskmisele kas või ainult kõige lähematelgi distantsidel, siis jääb aega ja võimalusi nendega juba lahingulist laskmist ka harjutada, mitte ainult demonstresida lahingutegevusi lahingpadruni tarvitamisega. Siis saab lühikese teenistuse jooksul panna kindla aluse ka lahingulisele laskmisele, aluse, millele pärast võiks edasi ehitada.

See edasiarendamine peab tingimata jatkuma vabatahtlikkudes laskurorganisatsioonides pärast teenistust. Ainult siis on suurema kindlate, täiesti lahingküpsete näps-laskurite massi väljakujundamine võimalik.

Selleks peavad aga kõik laskmist õpetavad ja harrastavad organid töötama täielikus kooskõlas, ühiste

meetodite järel, ühiste töövõtete ja, ühises suunas.

Ja võistluslik, sportline element igale pole sisse, algusest peale kuni vilunud ja kypsete laskurite eriklasside kohtamisteni! Ei ole harilikus harjutusõhkonnas (jaht suurte loomade peale ja muud sarnased võimalused meil ju täiesti puuduvad) mingisugust vahendit, mis sunniks töötama niisuguse ergupingutusega, mis niivõrra kaasa aitaks laskuri närviaparaadi kasvamisele, kui seda teeb võistlus. Võistelge mitte ainult ametlikudel suurvõistlustel — iga harjutuslaskmine võib olla võistlus, küll üksikute meeste, küll üksuste vahel! Eriti peab võistlemine lahingulisulistel laskmistel tulevikus laiemas ulatuses aset leidma, kui senini. Ning jällegi mitte ainult erilisel korraldatud võistluslaskmisi ei tule selle all mõelda. Kui meie igal lahinglaskmisel kindlat tähepanu pöörame mitte ainult tegutsemishoole ja tulemürale, vaid ka tabamistele ja laskvaid üksusi võrdleme ainsate reaalsete, kuulidega märklaudade peale kirjutatud diplomide järel, siis astume suure sammu lahingulise laskmise demonstreerimise juurest lahingulise laskmise harjutamise poole. Ja siis peaks ometigi ükskord kaduma kaebused, et suvised lahinglaskmised laskurid ära rikkuvat... Praegu aga oli seda absurdset kaebamist veel mõnelgi pool kuulda...

*

Küpsamad laskurid demonstreerisid „A“ klassi erivõistlustel kujukalt, et püss ka 600 m lähedale ulatavatel distantsidel veel üksiku kuju kiireks tabamiseks küllalt võimas relv võib olla. Nii häid keskmisi tabamiskiiruseid (kuni 13 sekundit kuju tabamise peale), kui seda andsid mõned paremad laskurid, ei ole meie seni 600 m distantsil saavutanud isegi k. k-ga! Ja milline vahe padrunite kulus!

*

K. k. võistlusel andis v. a. o. Blumann ilusa näite ilusast k. k. tulest. Väle, ilma ühegi takistusest töötamine, tugevad ja hästi märgi peale istuvad valamud, täielik usaldus relva vastu ja väga head tagajärjed. Niisuguse tule all ei ole pealetungija liikumine lahingus üldse mõeldav.

Ka teised kohtadele tulijad töötasid hästi. Ainult ühel laskuril rikkus üldist muljet padrunipesasse kinnijäänud paksu kübaraga padrun.

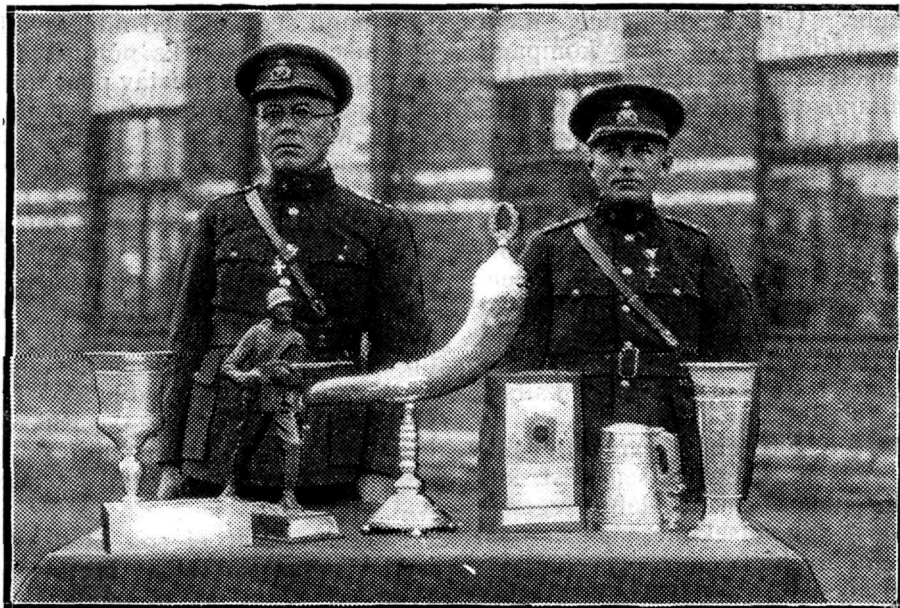
*

Võitu pühitses jällegi III diviisi õppekompanii. Vintpüssidest laskmisel läksid I ja II auhind selle kompanii laskurite kätte (v. a. o. Kuusner ja kapral Roosi), k.-k. laskmisel I auhind (v. a. o. Blumann). Kõik seitse tänavu väljapandud rändauhinda läksid samuti III diviisi õppekompanii kätte.

Seega läksid tänavustel võistlustel väljapandud 38-st individuaal-auhinnast III div. õppekompanii kätte 14 (36,8%) ja kõik rändauhinnad...

Ilus eeskuju järeltegemiseks ja ülepüüdmiseks!

*

Kol. O. Sternbeck ja kapt. A. Virro auhindadega kaetud laua taga.

Auhindade pidulikul kätteandmisel Tondil, S. Ü. Õ. võimlas, pööras hra sõjaminister sooja kõnega laskurite poole. Sellest hra ministri pikemast kõnest, mida täielikult tuua ruum ei luba, toome järgmised mõtted, mis igale laskmist õpetajale ja laskmist harrastajale teejuhiks peaksid olema.

„Praeguse aja jalaväe relvad teevad kaitse nii võimsaks, et ilma erakorraliste abinõudeta pealetung osutub võimataks. Ka mõned üksikud püsima jäänud laskurid ja kuulipildurid oma tulega võivad täiesti seisma panna suurte hulkade pealetungi.

See annab meile julgust olla.

Kuid need nii võimsad relvad on võim-

sad vaid siis, kui nende taga on **alati ja igas olukorras külmaverelised mehed, kes oma relva tunnevad kõige väiksemate üksikasjadeni, kes oma relva armastavad, ta eest hoolitsevad ja tagada mõistavad relva absoluutselt kindlat, takistusetat töötamist.**

Teie olete kaader. Kandke laiali seda armastust relva vastu, seda relva tundmist ja oskust relva käsitada, ilma milleta relvad kunagi ei või arendada seda võimsust, mis neis tõepoolest peitub!

See on asja üks külg.

Teine külg asjal on see, et meie oma õppustel veel liig palju kulutame laske-
moona. Kõik meie naabrid kulutavad seda

vähem ja meie ei või öelda, et meie tagajärjed oleksid samas proportsioonis kõrgemad, kui on suurem meie laskemoona kulu.

Nii sugune laskemoona kulutamine võib meil ülejõu minna. Meie oleme sunnitud seda piirama.

Kõik, mis võimalik on ära õppida abinõude varal ja eelharjutustel, peab ka sel teel ära õpitama. Tegelik laskmine üksi ei ole veel laskma õpetamine terves ulatuses. Teda tuleb tarvitusele võtta vaid seal, kus ilma selleta läbi ei saa.“

Ministri tänuga kõigile osavõtjateie ja kohtunikkudele lõppes auhindade jagamise tseremonii.

—ck.

„Maast lahti“.

Kui ma ei eksi, kuulsin seda hüüet Värskas, ehk „Kindral Reek'i laagris“. Varajasel hommikutunnil, mil uni kosutavam ja magusam või pealelõunasel puhkeajal, mil mõnus roidumus valdab konte ning unelinikul kaunimad kujud järgnevad üksteisele, — siis kui signaali helid üksi ei suuda tuua truid kodumaa poegi tõelikkuse ilma, kõlab üle eluruumide korralvurite hüüe: „Maast lahti!“

See ei olnud küll mingisugune määrustikuline komando, seda ei antud indiaanlaste metsiku sõjakisana, kuid mõju oli üllatavalt suur. Umbes niisugune, nagu Maailmasõja ajal taanduva Vene kompanii juures: „njemetskaja kavaleeria!“ Kõhklemata ja venitamiseta oldi lahti oma asemetest, kui soojad ja armsad nad ka olid ja läks lahti igapäevane kibe töö ja askeldus.

See oli palavatel kaunitel laagripäevadel. Ma ei tea, kuidas sünnib meeskondate äratamiseks peale seaduslikele veel abivahendite kasutamine, kas kõlab „maast lahti“ ka kasarmute seinte vahel, kuid mulle tundub, et see paratamatu ja kaunis virgutushüüd ei tohiks veel kaduda kaitsevää perest.

Kui seda ei ole enam tarvis meeste lahti kangutamiseks magadisasetest, siis on teda vaja meeste maast lahti tegemiseks selle sõna kõige otsekohesemas mõttes.

Siin saan ehk kõige ägedama kallale tungimise osaliseks: Lubage, kuidas nii? Praeguse aja lahingväljad peavad tühjad olema. Eeskirjade ja määrustikkude iga rida on läbi imbunud nõuetest, et iga võitleja ennast maasse küünistaks, sellega täiesti ühtesulaks ja nüüd järsku „maast lahti!“

Määrustikkude ja eeskirjade nõuded selles suhtes on õigustatud ja põhjendatud, neid tuleb täies ulatuses täita ja nende täitmise peale ei avalda mingisugust kahjulikku mõju, kui meie „maast lahti“ saame laskurite väljakoolitamisel selle tegevuse kitsamas mõttes.

Kui lasta libiseda erapooletu pilk üle meie laskeosavuse üldise tasapinna, siis torkab silma imelik ja ühtlasi väherõõmutav nähtus: mees laseb hästi, kuid laseb hästi ainult lamades asendites. Paneme aga teda laskma põlvelt, istudes või püsti vabalt käelt, siis saame hoopis teised tabamuspildid ja mulje heast laskurist kaob kui udu tuule. Millest see tingitud?

Siin vast püütakse peita end Laske-

eeskirja taha (kuni „muudatus“ ilmumiseni). Kuid see ei anna pugijale küllaldast kaitset. Silmitsedes endiseid liikide laskeharjutuste tabelisi, siis näeme, et liigi nõuete täitmiseks pidi laskur saavutama võrdlemisi kõrgeid tagajärgi ka lastes põlvelt ja püsti vabalt käelt. (Kuidas aga pääsesid kõrgedesse klassidesse laskurid, kes asenditest peale lamades käelt ehk toelt vähe rahuldavalt tagajärgedega lasevad, — selle saladuse võti on kohapealsete laskmise juhatajate käes).

Et kogu tähelepanu koondus lamades (või nagu seda mõned nimetavad „maoli“) laskmisele siis selleks põhjuseid mitu.

Esiteks otse vapustav püssitule alahindamine ja tahaplaanile surumine mõnede poolt peale Maailmasõda. Ei olnud haruldased juhused meie Vabadusesõja päevil ja isegi pärast seda, et püssis nähti peasjalikult üleliigset ballasti, mida reasõdur pidi hädasunnil kaasas kandma, lihtsalt püssi aseta „tuleviku“ relva puudumisel. Muidugi, kui niisugune vaade püssitule peale valitses rahuaja algaastatel, siis ei võinud jutugi olla korralikust püssilaskmise koolist, seda vähem veel teadlikust laskmisest või laskespordist. Kui lepiti veel laskmisega lamades asenditest, siis ei leitud mingisugust põhjendust teistest asenditest laskmisele.

Seda vaadet ei saa õieti teraval kujul hukka mõistagi. Meie juhtivad jõud said peamiselt Vene kooli, nendest rõhuv enamus just Maailmasõja päevadel. Kui seal ennesõjaaegsetel päevadel saavutati võrdlemisi häid lasketagajärgi ja igasugused võistlustingimused peadpöörivalt kõrgele kruviti pineva konkurentsi tagajärjel rügementide vahel, siis Maailmasõja päevil tuli hiigla langus, mis isegi nii kaugele läks, et mehed uskusid endid laskvat, kui nad püssi üle pea kaevikust välja sirutasid ja siis pagutasid. Kuhu, kelle pihta? See küsimus jäi laskurile eneselegi tumedaks. Arukam ehk ütles: „njemtsa streläjem“ — ja ise juhib raua otsa lausa lagedasse taeva.

Niisugune püssituli ei annud loomulikult mingisuguseid tagajärgi peale negatiivsete ja niisugustes kätes muutus püss täiesti ülearuseks riistapuuks. (Ega venelased taandurnistel ja põgenemistel neid muidu nii kergesti maha ei pildunud).

Hoopis teine pilt avanes samal ajal lääne väerindel. Seal kestis kogu aeg lakamata ja pinev võitlus sõdivate poolte

püssikandjate vahel. Sellest ei võtnud küll osa kõik püssikandjad, kuid paremad nendest eriliste kiikerpüssidega — ja üldist osavõttu ei olnud tarviski. Üksikute äravalitute tegevusest jätkus täiesti selleks, et sõja lõpuks Inglise „sniperid“ (ülilaskurid) Saksa jalaväe sõna tõsisel mõttes „ma ailla“ ajasid. See ei ole ime, kui suudetakse kuni 900 sammuni ühe, kahe lasuga tabada ka pisemaid märke (osa peakujust, vaateleja pilu jne.).

See räägib hoopis teist keelt ja laseb püssitule tähtsust ning vajadust paista selle tõsisel valguses. Et meie omasime ebaõige ja „haiglase“ vaate, siis selles mängis suurt, võib olla isegi põhipanevat osa „aja“, õigemini „kohavaim“.

Sellest oleme nüüd vabanenud, kuid kahjuks mitte täies ulatuses. Püssitule tähtsus on tunnustatud, laskekunst omab väärtilise koha sõduri väljaõppes, kuid peasjalikult ainult lamades asenditest. Oleme veel „ma oli maas“. Täie edu saavutamiseks on tarvis saada veel „maast lahti!“

Miks just tarvis maast lahti saada, selle kohta mõned seisukohad ja mõtteavaldused. „Seletuskirjas Laske-eeskirja I vihus eitevõetud muudatuste juure“ on öeldud sõna sõnalt:

„Relva lahingus tarvitamise kohta seavad nõuded üles nüüd isaja lahingu eritingimused ise. Siin ei ole võimalik midagi oma soovide kohaselt muuta.

Vintpüss on ja jääb praeguse aja lahingväljal ikkagi **individuaalseks üksikvõitleja tapperelvaks**, kui niisugune, nõuab ta äärmist täpsust töötamisel. Kui seda täpsust ei saavutata, kaotab vintpüss oma tähtsuse.

Sellele põhimõttele tuleb ikkagi kohastada väljaõpe, olgu selle vältus nii lühike kui tahes.“

Eelpooltoodud read peale muu määravad ära veel püssitule ülesanded ja seisukoha teiste jalaväe relvade seas. Vintpüss on ja jääb üksikvõitleja individuaalseks tapperelvaks. Tähendab, vintpüssi ülesandeks on t a p p e t u l e andmine, s. o. püssituli peab vaenlast tabama, teda tappa. Teise iseloomulise tule andmine (fökke-, segav-, maashoidev tuli jne.) ei ole püssi tarvis ettenähtud. Et aga vaenlast tappa, s. o. teda kindlasti tabada, peab laskur nii väljakoolitatud olema, et tema

tule tagajärjed püsiksid ettenähtud tõenäolsuse ja võimaluse piirides. Ei suuda laskur eeskirjades ettenähtud nõudeid ja norme täita, ei ole tema tuli praeguseaja lahingnõuetele vastavalt t a b a v j a t a p p e t u l e andmise asemel võtab maad lihtne p a u g u t a m i n e.

Kui oleme nii kaugele jõudnud, et suudetakse eelpooltoodud nõudeid täita enam-vähem rahuldavalt lamades asenditest, siis ei ole ülesanne veel lahendatud.

Missuguseid ülesandeid püssikandjal lahingus täita, selle kohta saame vastuse „Jalaväe eeskirja“ II osast. Nagu Laske-eeskirjaski toonitatakse siin, et:

„Lähedatel kaugustel asuvate võisamad el kaugustel ilmuvate ja kiirelt kaduvate märkide tulistamisel on püssituli tapperetuli.“

Nii siis mõlemad eeskirjad kriipsutavad alla, et püssituli lähedatel kaugustel peab olema äärmiselt täpne ja tabav. Et niisugust tuld antakse ainult lamades asenditest, selle kohta ei lausu kumbagi eeskiri mitte sõnagi. Otse vastupidiselt, jalaväe eeskiri näeb ette isegi tuleandmise **püsti käigul**, kuid sellest veel edaspidi.

Neid olukordi, mil tapperetuld tuleb anda mittelamades asenditest, on väga palju. Võtame siinkohal vaatluse alla ainult paar momenti. Esiteks „pealetungi otsustava ja sellega raskema järgu“ — r ü n n a k u.

Igasuguste teiste relvade tule toetusel ja kaitsel püssikandja jõuab välja r ü n n a k u lähtealuseni, s. o. 150—200 meetri kaugusele vaenlasest. Eeskirja nõudekohaselt sel momendil peab jalaväe tuli tõusma oma võimsuse haripunktini, et lämmatada ja kustutada vastase tuld. Selleks on tarvis automaatrelvad asetada nii, et nad saaksid toetada ründavaid osi. Muidugi on see võimalik ainult mõlemate poolte täpse ja hästi kätteredrillitud koostöötamise juures ja sedagi ainult siis, kui olukord ei mõju takistavalt. Ei ole haruldased juhused, mil püssikandjad jäävad täiesti oma ette ja peavad ise endile teed rajama. Ka selle võimaluse näeb eeskiri ette:

„Laskur ja od... lähedat r ü n n a k u l e, **tulistades tarbekorral käigul...**“

100—150 m kiirsammul maha käia tormijooksu piirini jõudmiseks oma püssituld katkestades, eriti veel siis, kui puudub automaatrelvade toetus (niisugused juhused ei ole võimatud) või on see toetus puudulik, tähendab seda; et lahingu otsustaval

silmapilgul jäetakse vaenlasele täiesti vabad käed meie rünnaku nurjaajamiseks.

Mitte parem ei ole olukord, kui edasi liikumist saadetakse „paugutamise-ga“. Korrapäratu ja mittetabav tuli julgustab vaenlast enam kui vaikimine. Ei oska püssikandja püsti käigul või silmapilksel seisatamise juures tappetuld anda, ei ole tema küllalt küps eduka rünnaku sooritamiseks. Tuleb aga rünnakule liikumisel tabava lasu andmiseks pikali heita, ei ole enam juttu hoogsast ründamisest, veel enam — rünnakut kui niisugust tuleb nurjaläinuks lugeda.

Siit on pikema harutamisetä selge, et korralikult väljakoolitatud püssikandja peab oskama ja suutma anda tappetuld kõikidest asenditest, eriti just püsti vabalt käelt.

Pärast õnnestunud rünnakut liikudes vaenlase positsiooni sisemusse, tuleb jalaväl „loota ainult oma relvade toetuse peale“ (J. 9. II osa § 229), sellega ka püssikandjal peaaesjalikult oma püssi peale (nii kaua, kui ei ole täpne koostöö automaat relvadega jalule seatud). Et kiire edasitungimise juures puudub aeg tappetule andmiseks pikali heita, on enesest mõistetav.

Edasitungimise korral ei tohi kunagi liikumise hoogu ohvriks tuua püssikandjale soodsa olukorra loomiseks tappetule andmise otstarbel. Püssikandja peab suutma seda teha igasuguses, ka kõige halvemas olukorras.

Ei ole haruldased ka teised juhused, mil püssikandja ootamatul kokkupõrkel vastasega silmapilkselt peab küsimuse otsustama. Silmapilkselt antud tabav lask lahendab küsimuse kahtlemata tema kasuks. Hakatakse aga positsioone sissevõtma ja muid ettevalmistusi tegema, võib juhtuda (ja juhtub kindlasti, kui tege-mist tubli vaeniase laskuriga), et enne kui ettevalmistused lõpule saavad viidud, neid enam tarvis ei olegi.

Umbes niisugune ebameeldiv juhus tuli minul läbi elada Vabadussõja algpäevil. Liikudes umbes kahekümnemehelise rüh-maga metsateed mööda, tuli teeristil ootamata kokkupõrge kahe punase ratsanikuga. Nende kinnipüüdmiseks ei olnud lootust, sest paarikümne sammu kauguselt meid märganud ratsanikud kihutasid karjeeris minema. Ligi kümne mehega püsti avatud tuli ei annud mingisuguseid tagajärgi. Alles siis, kui mõned vilunud laskurid pi-

kali heitsid, tabati üks ratsanik — ja seda 300—400 sammu pealt!

Ei tohi unustada, et alati ei ole tege-mist „jalga laskjatega“. Ootamatul kokkupõrkel mees mehe vastu otsustab küsimuse samast asendist antud tabav lask, milles viibiti kokkupõrke silmapilgul.

Mitmekesiseid lahingepisoode järele kaaludes selgub, et niisugused ootamatud kokkupõrked tulevad ette sagedasti just mitte lamades asendites.

Sellega tuleb arvestada laskuri rahu-aegse väljakoolitamise juures. Teda tuleb ettevalmistada igasuguste ootamatuste vastu. Püssikandja on siis parimini etteval-mistatud, kui tema suudab omast individu-aalrelvast tappetuld anda kõikidest asenditest. On tema püsti vabalt käelt laskmises meister, laseb tema ka rahulda-valt tagajärgedega teistest asenditest.

Sellepärast: „maast lahti!“ ja vääriline tähelepanu laskmise-le ka teistest asenditest, eriti aga püsti vabalt käelt laskmise-le!

See põhimõte on täies ulatuses läbi-lõõnud ka laskespordis, olgugi, et sellel ei ole otsekohest tege-mist lahinglaskuri ette-valmistusega. Heast laskesportlastest on kerge välja koolitada head lahinglaskurit, õigemini — lahinglaskurid kujunevad nendest iseenesest. Sellega on laskesport üks abinõu püssikandja lahingulisele etteval-mistusele ja tegevus sel alal väärrib täielist tähelepanu.

Ka siin harrastatakse laskmist püsti vabalt käelt. Kolmest asendist laskmine (püsti, põlvelt ja lamades) on sisse võetud isegi Olympiadi võistluse kavasse.

Ei ole huvitusetä siinkohal ära märkida, et paremate ilmameistrite juures püsti lask-mine oma tagajärgede poolest ei ole palju halvem laskmisest lamades asendist. Olgu siinkohal toodud mõningad andmed 1925. aasta võistluste kohta laskmisel sõja-väepüssidest.

Lastakse 300 m pealt 10-ringilise rah-vusvahelise märklaua pihta, igast asendist 20 lasku.

Ilmameister Zimmermann (Šveits) saa-vutab püsti käelt 164 silma või 82%! Lien-hard (Šveits), laseb püsti 154 silma (77%) ja lamades käelt 176 silma (88%). Kuchen (Šveits) saavutab püsti 149 silma (74,5%) ja lamades 173 silma (86,5%).

Vahe võrdlemisi väike. See kriipsutab veel kord alla, et püsti vabalt käelt saab täitsa korralikult lasta, sellest asendist on võimalik õppida tappetuld andma,

nagu seda nõuab Jalaväe- ning Laske- eeskirjad ja seda meie peame tegema, kuid tahame omi püssikandjaid praeguse-

aja lahingu nõuetele vastavalt väljakooli- tada.

R. L.

Külastisena S. Ü. Õ. 16. septembri pidustustel.

16. sept. hommikul seadsin Järve jaa- mast sammud „Tondi“ poole, et külastisena osa võtta i. dets. 1924. langenuid kadet- tide ausamba avamisest, kadettide ohvit- serideks ülendamisest ja S. Ü. Õ. (Sõja- väe Ühendatud Õppeasutused) 5. aasta- päeva pühitsemisest. Pidu alguseni oli

ehitamata jäetud ja saksa okupatsiooni vägedelt rüüstatud hoonete kogu, mille piirkonnas vedelesid materjalide jäänused ja tuiskas liiv. Pilt oli ebameeldiv, koguni õudne. Sõjakooli Tondile asudes, alati selle korraldamise ja ilustamisega. Esime- se suure töö selles tegid kol. V. Marder

Moment paraadist S. Ü. Õ. 16. sept. 1928. pidustustel Tondil.

tubli tund. Parimal meelel liikusin mööda Tondi laialist raiooni, millest aastad eemal oldud ja millel paljude aastate jooksul läbi elatud rõmsaid, koomilisi ja süngeid het- keid. 16. septembri hommikpoolne Tondi üllatas mind oma erilise südamlik- kuse ja pidulikkusega. Tondi uppub rohe- lises. Endised karmid kroonu kasarmud on võtnud sooja koduse ilme. Neid nagu hellitaks elujõulised noored lehtpuud, mis kasvavad otse seinte lähedal, ja kivimüra- kad — kasarmud, nagu kumarduks vastu võtma nooruse kallistusi. Tänavune vih- mane suvi sobib eriti liivasele Tondile. Sellest kasvude ja taimede priiskav lopsa- kus. Käin Tondi teid ja tuletan meelde endiseid pilte. Kui Sõjakool asus 1920. a. Tondile, siis oli siin venelastelt pooleli

kui Sõjakooli ülem ja kindral Silberg (†) kui Sõjaväe Tehnika Kooli ülem.

Tondi korraldamine võttis kindlama kaju ja sai hoogu 1923. a. sügisest, kui ühendati sõjaväe õppeasutused ühe juhi, kol. Rink'i kätte. Ta lähemaks abiks Sõ- jakooli ülemana teotses umbes 3 aasta jooksul kol.-leitn. Rüütel. 1927. aasta oli ülemuse vahetuse aastaks. Kindral (siis kolonel) G. Jonson asetas surnud kol. J. Rink'i, kol. V. Trossi asetas kol. Rüütli. Tondi ilustamist on viimasel aastal jatka- tud eriti hoogsalt, mida tõendab värskelt lõpule viidud eeskujulik staadion ja au- ning mälestussammas 1. dets. 1924. a. langenuile kadettidele. (Algatus selle sam- ba loomiseks kuulub kol. Rüütli, kui Sõ- jakooli ülemale 1. dets. 1924).

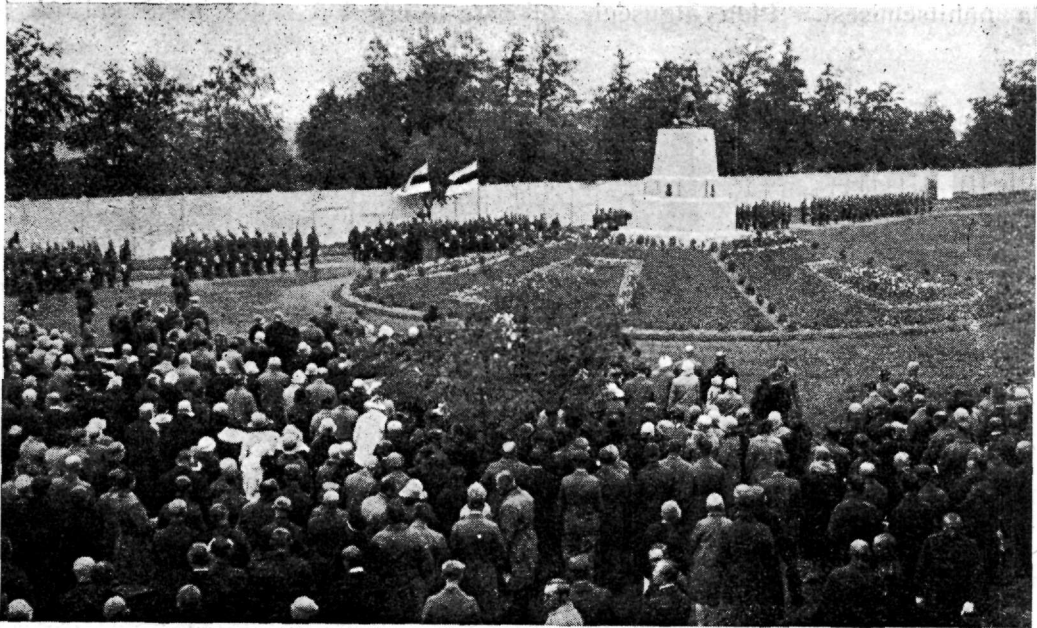
Vaatlen Tondit ja tunnen tõsist rõõmu, et pühitud on Tondi raioonist kõik endised venelastelt pärandatud kasarmute ümbrust „ilustavad“ „putikud“ ja onnikesd, et ei olegi enam endiseid Tondi kasarmuid. On vaid härras Tondi oma lossidega, mis uppuvad rohelisse... Ja Tondi vaim? See kurb otsimiste aeg meile rahvuselt ja meelsuselt võõraste inimeste abil meie oma sõjaväelise intelligentsi põua aastatel? Vaim on muutunud, tervenendud ja võtnud ilusa kuju, kui Tondi välimuski. Ka Tondil õppiv sõjaline noorsugu on tõusnud intelli-

vana ka teisi traditsioone — võitluse ja võidu traditsioone oma vabaduse kaitsel. Püstitav ausammas kõneleb kuis julged poisid, olgugi tabatud äraandlikult keset rahulikku noort und, haarasid relva ja löid vaenlase, nagu vennad ja isad Vabadussõjas... Ka tulevikus kestku see nii ja seda kuulutagu kõigile avatav ausammas.

Nii rääkis Riigivanem.

Avatud ausammas ilustati pärgadega.

„Nende mälestus olgu elav ja püsiv, nagu need elavad lilled siin

Ülevaatlilik moment S. Ü. Ö. pidustustest 16. sept. 1928. a.

gentsilt. Esimeste Sõjakooli aastate väheste ettevalmistusega kadette on asetanud keskkooli lõpetanud kadett või aspirant. Siis on veel Tondile koondatud Kõrgem Sõjakool, Patulide Kursus ja teisi. Nii on õige, mõtlesin, keset liiva paisatud kivirõukudest luua omal jõul meeldivad inimeste eluasemed ja õppeasutused. See väärub noort ja elujõulist rahvast, kel on usku tulevikku ja tahet töötada paremaks tulevikuks.

Orkestri helid teatavad Riigivanema hra J. Tõnissoni ja Sõjaministri kindral N. Reek'i saabumisest. Külalised koonduvad ausamba ümber. Algab aktus ausamba avamiseks. Riigivanem räägib kaasakiskuvalt kui alati: mitte ainult mehe mõistus vaid ka palav Eesti mehe süda hoogab ta sõnadest: Meie, põlluharija rahvas, olles uhked oma päritolule ja talupoja traditsioonidele, vajame nüüd iseseisvana rah-

pärjas ja tammed, mille lehtedest punutud see pärg,“ ütles Harju maavalitsuse esimees hr. Kurris, asetades pärga ausambale.

Kui 16. sept. pidupäeva see osa lõppes, siis 107 kadetti kuulsid oma Riigivanema suust esimese kava igatsetud „härarad ohvitserid“. Kuid hra Riigivanem ei jätnud meelde tuletamata, et nende meeldivate sõnadega on seotud suur vastutus oma rahva ja riigi ees. Eesti ohvitserid ei tohi praegu veel rahulduda ainult oma kohuste täitmisega, nad peavad tegema rohkem, — hoogsalt ja kindlalt kui apostlid peavad nad rakenduma Isamaa kaitsetööle. Seda nõuab seni veel olukord.

Meeldivalt ja liigutavalt kõlasid ka meile, külalistele, need Riigivanemalt noortele sõjameestele, meie sõpradele, öeldud „härarad ohvitserid“. Kaks noort preilikest vaatasid neid sõnu kuuldes üksteisele otsa,

punastasid ja ühel veeres palgelt läbi naeratare pisar...

* * *

Sõjakooli võimla oli piduehtes. Lauad rikkalikult roogade all. Riigivanem ja Sõjaminister pidutsesid noorte ohvitseride ja külaliste keskel. Pidutuju kõrgeim. Sõjaminister keset seda pidulikkust (vist raske südamega) pidi noortele ohvitseridele meelde tuletama, et tänane pidulik meeleolu ei kestu igavesti. „Elu ei ole paradiis,“ ütles minister, „ta paneb peale kohustused ja vastutuse.“ Kui seni kadetidenäna on elatud teiste hoole all, siis tulevikus tuleb olla ja teotseda iseseisvalt, kandes täielikku vastutust oma tegude eest.

Ka möödunud aastatel on noortele ohvitseridele meelde tuletatud nende kohustusi. Kuid mõned on võtnud seda kergesti ja kannatanud sellepärast. Hra minister ei tahaks näha, et praegu lõpetajatest kedagi tabaks karm saatuse käsi. Soovib, et noor ohvitser ei unustaks iialgi oma kutset ja sellega seotud ülesandeid. Ühtlasi soovib mehisust ja jõudu elust läbilöömiseks.

Aastapäeva pidustused võtsid hoo sisse alles õhtustel pallidel Keskkogu kasiinos ja Tondi Valges Majas ning neist suurema hoo — viimases. Tondi Valges Majas on kõik nii noor, nii kodune ja mälestusi esile võluv möödunud aastatest, eriti noortele härradele ohvitseridele.

E.

Üleajateenijate päevamuredest.

Kuigi isiklik-majanduslikke küsimusi sagedasti nii tähtsateks ei peeta, et neist rohkem kõnelda, on nad meile, üleajateenijatele, niivõrt elulised, et siin mõnda puudutan.

Kuuldavasti on hr.hr. ohvitseride vormi muutmise, õieti täiendamise küsimus päevakorral ja teatavad lihtsustused sel alal teoksil. Kas ei oleks võimalik ka üleajateenijate vormis ühtlasi mõningaid lihtsustusi ette võtta. Eeskätt, kas ei oleks võimalik ära kaotada vormikirjelduses ettenähtud jalaväelastel üleajateenijatel kurikuulsa terarelva (täägi) kandmist. Neid senini pole välja antud, kuid, kui nad maksvas vormikirjelduses ette nähtud, siis võib oletada, et nende muretsemine on vaid aja küsimus. Arvestades sellega, et üleajateenijad on elukutselised kaitseväelased, ei tuleks neid koormata alalise terarelva kandmisega, sest ilusesemena esitus- kui ka teenistusvormi juurde ei saa seda terarelva võtta ja kaitsevahendina ei ole tal, kui külmal terarelval, suurt tähtsust.

Tuleks vaadata üleajateenija, kui riigikodaniku peale, kes kaitseväe teenistuse omale elukutseks valinud ja ta sellele kogu oma olemusega andub. Soodsamate teenistusolude ja tingimuste loomisega võidakse üleajateenistusesse tõmmata tublimaid jõude, mis kahtlemata aitab praeguse üleajateenijate pere kvaliteeti tõsta.

Otstarbekohasem oleks vast terarelvade muretsemiseks kavatsetav summa ära kasutada väljaantava vormiriide

väärtuse tõstmiseks. Täiesti põhjendatud on sagedane nurin, et praegu väljaantav vormiriie antud tähtaegu vastu ei pea ja kandmisel, kui enam kuluvates kohtades pealmine villakiht maha kulunud, üsna näotu välja näeb. Ei tahaks soovida, et vormiriie tingimata „elegant“ peaks välja nägema, kuid arvestades sellega, et uue üleajateenijatekogu põhikirja alusel igal pool kogud oma kassiinode ja ruumidega ellu kutsutakse, kus kogu liikmed perekondadega koos käivad, ei ole kaugeltki ükskõik, kas küünarnukid, püksi põlveotsad, samuti mõned muud osad vähese kandmise äärele kulunutena näivad või mitte. Eks moodusta ka meie, üleajateenijad, oma seltskonna, mis peab oma liikmeid peamiselt kasvatama ja tema vaimlisi nõudeid rahuldama. Ka maus seltskonnas tahame niivõrt läbi lüüa, et kaoks tsaariaegne „soldatlik“ vaade üleajateenija peale. Oleme elukutselised kaitseväelased, kes oskavad oma kütsest lugu pidada ja teda kõrgesti hinnata. Kuigi öeldakse, et riie ei riku meest, kuid teame aga praktilisest elust, et meeldivalt riidetult on seltskonnas võimalik kergemini sümpaatiat võita. Sellepärast oleks tingimata tarvilik väljaantava riie palitu, kui ka ülikonna riide väärtuse tõstmine. Ja seda mitte ükski, et riidevabrikud riide paksust suurendaks, vaid rohkem tähelepanu pööraks ka riide välimusele. Sõjaajal ja rahuaja esimestel aastatel valmistati ajateenijate riideid tihedast üsna siledast kalevist, mis ka,

kui ma ei eksi, praegu sõjakoolis tarvitusel. See riie nägi õige nägus välja, kannatas pikemaid kandaegu, ja kulumiskohad olid palju vähem silmatorkavad. Umbes samalaadiline oli ka palitu riie. Kannavad ju veel praegugi mõned üleajateenijad sellest riidest riideid. Kas ei oleks võimalik üleajateenijatele väljaantavaks vormiriideks sama riidet tellida. Ei usu, et hinnavahe suur on. Küsimus on küllalt eluline, et selle lahendamine end ära tasub. Võiks ju väljaantav pesuriiegi valgema ja siledama olla, kuid pesu on säärase asi, mida ülikonna all kantakse ja selle tõttu see soov mitte nii oluline. Ka võiks kuue lõige tagant sarnaneda ohvitseride kuue lõikele, sest tegelikult kannavad rõhuv enamuse üleajateenijatest „lõhkise sabaga“ kuubi. On praktilisem ja nägusam.

Veel ühest elulisest küsimusest ei saa kuidagi nimetamata mööda minna. Saame igakuulist tasu kolmes osas: palk, korteriraha ja toiduraha, mis kokku moodustavad palga — sissetuleku ära elamiseks. Kuid koosseisu kitsenduse puhul teenitusest vabanedes maksetakse meile 3 kuu jooksul ainult põhipalk ilma korteri- ja toidurahata. Teistele riigiteeni-

jatele säärasel puhul aga terve kuu teenistus. Samane lugu on ka pensioni arvestamisel. Tuleks vastavaid seadusi selles osas niivõrt täiendada, et palga edasimaksmisel, pensioni arvestamisel jne. arvestataks kogu kuu sissetulekuga, palk, korteriraha ja toiduraha. Oleks kindlasti õiglasem. Keskmise kuu toiduraha summa kindlaksmääramine ei tee vist raskusi.

Üleajateenijate kogude põhikirja § 42 alusel peaksid kogude ruumid saama üüri, kütet ja valgustust riigilt, kuid senini oleme ruume üleval pidanud oma summade arvel, mis kipub üle jõu käima. Hea oleks, kui see küsimus saaks lahendatud lähemas tulevikus.

Lõpuks tahaks avaldada soovi, et üleajateenijate teenistuskäik saaks vastava täpsema määrusega kindlaks määratud, sest R. T. nr. 19 s. a. avaldatud seadlus on võrdlemisi pealiskaudne.

Oleks juttu teha veelgi mõnest asjast, aga ruumi puudusel sellest vast edaspidi.

Ettetoodud probleemid on küllalt olulised ja üleajateenijate peres sagedasti kõne all, mispärast nende lahendamine oleks väga tervitatav.

J. K.

Sõjaväe õiguskorra arengu põhijooni.

Joh. Uritam.

Püssirohu ülesleidmise ja laskeriistade tarvituse võtmise tegevused sõjaväed peamiselt massina. Rivi oli sügav. Rooma legionid, samuti Kreeka falangid lahingkorras võtsid oma alla võrdlemisi väiksed maa-alad. Nad võisid ennast kaitsta igast küljest. Lahinguks oli vaid vaja füüsilist jõudu. Sõjaväe õigusliku korra, seaduste, kohtute ja kohtumõistmise peale pandi vähem rõhku. Sõjaväeline ülemus — tribuunid, centurionid, prefektid, samuti kuningad ja pealikud, hoolitsesid sõjaväe sisemise korra eest oma äranägemisel ja poliitilise võimu alusel ja korras. Karistusi määrati ülemuse heaksarvamisel.

Seadusi anti riigivõimu poolt kodanikele. Erilisi seadusi sõjaväel ei olnud, kui mitte arvesse võtta vähesed karistusnorme sõjaväeliste süütegude eest.

Laskekunsti ülesleidmise ja arenguga XIV aastasadal algab uus ajajärk sõjakunsti ajaloos, ühes sellega aga ka sõjavägede seadusandluse ja õiguskorra ajaloos. Esialgu ei tundud veel küllalt laskeriistade tule kasutamise viise ja võimalusi. Siiski selgus juba varsti, et tulirelvade kasutamisega lahinguid lüüa tuleb palju suurematel maa-aladel, kui varem; samuti selgus ka peagi, et endised rivistused, endised juhulid väeüksuste komplekteerimise viisid, samuti ka sõjaväe juhtimise kord ajanõuetele ei vasta. Riigivõimu kandjad, samuti kui väeju-

hid, tulid arusaamisele, et mitte ainult riik ei vaja kindlad seaduste alusele rajatud õiguskorja, vaid et ka sõjaväe korraidus, vaiitsemine ja juhtimine, iga sõjaväelase õigused ja kohused samuti ka sõjaväelaste üleastumised, süüteod ja karistused, peavad saama kindlaks määratud seadusega. Küllalt mõjuvalt andis ennast tunda täieline sõjaväeline õiguskorra puudumine XV ja XVI aastasadadel peetud sõdades, iseäranis aga kolmekümne-aastases sõjas (1618—1648), kus riigile ja kodanikele oma sõjaväed mitte sugugi vähem hädaohlikud ei olnud, kui vaenlase sõjaväed. Nii oma, kui ka vaenlase sõjaväed rüüstasid ja riisusid kõiki ja igalpool, kust nad iganes läbi läksid.

Tulirelvade tarvitamisele võtmine sõjaväes seadis iga üksiku sõjaväelase omaduste kohta üles uued nõudmised, millele seniajani vähe oli tähelepanu pööratud: vähe oli ainult sõduri füüsilisest jõust, osutus hädatarvilikuks arendada sõduri vaimuomandusi ja teadmisi. Uuem taktika nõuab sõdurilt suuremat iseseisvust; sagedasti on ülemusel sõduri käsutamine ja järelvalve võimata, tuleb tegutseda iseseisvalt, omal algatusel. Alaline surma ähvardus ja hädaoht sõjaväljal nõuavad sõdurilt kindlat, rahulikku meelt, enesevalitsemist, mehisust ja kannatust igal ajal ja igal pool. Neid omadusi sõjaväelastel saab aga arendada ainult sihikindla õpetuse ja kasvatusena. Kahtlemata peab sõjaväe-

lise kasvatuse ja õpetuse aluseks olema iga kodaniku kasvatus ja õpetus. Siis ei ole raske noorsõduri omadusi ja teadmisi sõjaväeteenistuse ajal täiendavalt välja arendada.

Nende küsimuste lahendamisel on tulnud, nagu näitab ajalugu, toimida aga just ümberpöörult. Alalise sõjaväe asutamise ajajärgul sõjaväe juhtide peamiseks eesmärgiks oli — sõjaväge eraldada, välja tõsta ebausklikust ja harimata rahvamassist, anda igale sõjaväelasele sõjaväeline kasvatus ja haridus. Sõjaväelise kooli läbi loodeti mõjutada ka rahva moraalsel tasapinda ja haridust.

Uuema aja valitsejatest näitas esimesena Gustav Adolf seda, et otstarbekohastele ja õiglastele seadustele rajatud alaline sõjavägi, sõjaväeline õpetus ja kasvatus mõjuvaks teguriks võib olla terve rahva haridusliku ja moraalse tasapinna arendamisel. Selle vaate võtsid hiljem omaks ka mitmed teised tolleaegsed valitsejad (Peeter Suur, Friedrich Vilhelm), kuigi selle teostamine kellegil teisel vaevalt sarnaselt õnnestus, kui nimetatud Rootsi kuningal.

Sõjaväelise õiguskorra kujunemine — alaliste sõjavägede loomise ajajärgul — XV ja XVI aastasadadel.

Enne alalise sõjaväe tekkimist moodustati sõjavägesid — rüütlitest, kohalikkudest elanikkudest (miilitsavägi) ja palgalistest sõjaväelastest.

Rüütlitel oli omaiseäraline rüütlil õigus; miilitsaväelaste kohta maksid üldised maa seadused, mida sõjaväelaste kohta kasutamisel täiendati üksikute Rooma ja Kiriku õiguse reeglitega.

Palgaliste sõjaväelaste teenistuskohuste aluseks olid palkamise lepingud, milles üles loeti palkaja ja palgatu õigused ja kohused. Harilikult kõrgem sõjaväe juht — kuningas, vürst, sagedasti ka linnad, andis sõjaväe üksuste kogumiseks määratud isikutele patendi (volituskirja) sõjaväelaste palkamiseks. Kindlaks määratud tasu eest selleks valitud isik (colonel, oberst, polkovnik) kohustus koguma nõuetava arvu sõjasulaste salku. Colonel omalt poolt andis volituskirjad kaptenile, kes igaüks tema poolt palgatud sõjasulastest väeüksuse moodustas (fenlein — kompanii). Nendes volituskirjades oli tähendatud lepingu poolte vastastikused tingimused ja ühes sellega loeti üles, mida peavad tegema ja mida ei tohi teha palgatud sõjasulased. Sõja lõppedes miilitsaväelased, samuti palgaliste fenleinid, saadeti laiali ja sellega lõppesid ka lepinguvahekorrad palkaja ülemusega. Kuni XV aastasajani ei olnud olemas ühtegi üldist suuremat sõjaväe õigusnormide kogu.

Esimesena „Sõja Seaduste Kogu“ oma sõjaväele annab 1427. a. Friedrich Sõjakas — Saksi Vittenbergi vürst, sõja puhul Hussiitidega (1409—1436). Selle kodeksi sisu üle on vähe teada. See kogu kaotas ka varsti oma mõju ja maksuse, kuna Hussiitide poolt nende vastu sõdivad väed pea täiesti hävitati (1422. a.).

Laskerelvade arvu suurendamisega sõjaväes kaotasid ajutised väesalgad — miilitsa väeosad pea täiesti oma tähtsuse. Sõjaväelase füüsilise jõuga oli vähe peale hakata. Tarvis oli oskus tulega tegutseda. See nõudis aga teadmisi, harjutusi. Parem ei olnud ka asi palgatud sõjasulastega. Nendeks astusid peamiselt isikud, kellel midagi kaotada polnud. Ka neil puudusid oskus, teadmised. Pealegi valitses nende

ümbruses alatine riisumiste ja röövimiste hädahoht.

Need puudused leidsid käsitamist, neid arvustati korduvalt tolleaja sõjavägede juhtide, samuti politikategelaste poolt.

XVI aastasaja algul Itaalia sõjaväe jõuetuse põhjusid uuris kirjanik ja politikategelane Macchiavelli († 1527. a.). Tema uurimiste tulemuseks oli suurem kirjatöö „Sõjast“ (Della guerra). Iseäranis rõhutab Macchiavelli omas teoses palgaliste sõjasulaste (condotieri) kõlbmatust ja ohtlikust isegi nende palkajale (riigile). Macchiavelli põhjendab kindla õiguskorraga rahvusliku alalise sõjaväe loomise tarvidust, näidates, et just sarnane sõjaväe organisatsioon võimaldas Marius'el, Scipio'de ja Caesar'il samade itaallastega võita kõik ümbritsevad rahvused, kes nüüd itaallasi rõhuvad. Macchiavelli õpetus ei leidnud Itaalias eneses vastukõla. Küll aga kasutati Macchiavelli põhimõtteid ära Itaalia vaenlaste — Saksa keisri, kes ennast ühtlasi Rooma keisriks nimetas (Maximilian I — 1493.—1519. a.) ja Prantsuse valitsejate poolt (Franciscus I — 1515.—1547. a.). Riigivalitsuse võimu ettekirjutusega (seadusega) kohustati elanikke sõja ajal tasu eest täitma sõjakohustusi. Sel viisil tekkisid väeosad — Saksamaal nimetusega „Landsknechte“ (maasulased), Prantsusmaal — nimetusega — sõjasalgad (bandes). Mõlemil pool anti nendele väeosadele seadused — sakslastel — sõjaseadused (Kriegsrechte), prantslastel — korraldused (ordonances).

Sellesse ajajärku kuulub Saksa keisri Karl V (1519.—1556. a.) „Gerichts Ordnung und Artikelsbriefe an den Landts-Knechten und Teutsch Kriegs-Fussfolck“*).

Prantsusmaal asutati alalise väe osad juba varem. Nimelt asutas kuningas Karl VII Prantsusmaal 1445. aastal 15 kompaniid (compagnies d'ordonances), kelle ülemateks olid kaptenid (capitanies). Kompaniid peeti üleval rahua ajal linnade ja maaelanikkude kulul. Igas kompaniis oli esalgu 600 sõdurit (gens d'armes). Mõni aasta hiljem sama kuningas asutas kütide korpuse (francareteurs). Samasugune väeosa asutati Saksamaal. Kütte nimetati „Hackenschütze“; need olid püssidega varustatud maasulased (Landsknechte).

Umbes samal ajal asutas laskurite väeliigi (streltsõi) Venemaal Joann Julm.

Prantsusmaal moodustas ümber selle esimese alalise väe korralduse Franciscus I 1534. aastal. Sel aastal antud seadusega kohustati nimetatud kuningas temale alluvat 7 provintsi igat ühte välja panema kuustuhat jalameest. Sarnaselt moodustati Prantsusmaal esimesed seitse alalise väe legioni (Rooma veskujuri nimetatud) — kokku 42.000 meest. Viimastest olid 12.000 varustatud arkebusidega (püssid), kuna 30.000 kandisid allebarde ja piike. Legion jagunes kuueks bandeks à 1000 meest, keda juhatas kapten. Vanem kapten, kes legioni juhtis, nimetati colonelliks. Harilikult olid — kapten, tema poolt valitud leitnant, lipnik (lipukandja), saja ülem ja sersant pärit samast provintsist, kus legion koguti. Kõik sõjaväelased omasid eesõigusi maksustamisel. Ohvitserid ja soldatid olid vabad kõigest maksudest, kui nende palk ei ulatanud üle 20 su (sols — sellest tekkis hiljem „soldat“), mõisnikud olid vabastatud mõisapidamisega seotud kohustustest.

*) Seaduste nimetused on toodud nende vanaaegse kirjutusviisi järele.

Olenemata rahvuslise alalise sõjaväe tekkimisest, milles teenistuse-kohused, alluvuse vahekorrad, kohtupidamise kord ja karistused kindlaks määrati seadustega, tarvitati Prantsuse- kui ka Saksamaal palgalisi sõjaväelasi. Viimased palgati colonellide või kaptenite poolt, kuna teenistuse kohused ja õigused kindlaks määrati lepingukorras „artiklikirjades“. Sarnane oli jalaväe korraldus.

Teisiti oli korraldatud ratsavägi. Ratsaväe moodustasid suuremas osas mõisnikud, aadel, otsekohesed rüütli järeltulijad ja nende teenrid. Ratsaväe kohta oli maksev eriõigus — rüütlikeadus. Esialgelt oli ka ratsaväe korraldus ja seadused kokku võetud saksa keisri Karl V ajal (1519.—1556. a.) kokku seadud sõjaseaduste kogus „Caroli V Kriegsrechte“ erilise osana nimetusega „Artikel Teutsch-Kriegsvolcks zu Rosz“*). Selle Karl V seaduse põhjal olid temale alluvad vürstid ja krahvid, arvult 7, kohustatud kindla tasusumma eest igaüks saatma kolmeks kuuks keisri käsutusse 2000 relvastatud ja varustatud ratsameest. Iga 175 piigiga varustatud mehe peale pidi olema 25 püssimeest. Ratsaväe seadus määras: üldise tasusumma kõigi 2000 mehe eest ühes ülalpidamise ja relvastusega, teenistuse aja, iga eraldi rahvusest väeosa alluvuse eraldi feldmarssalile, kes oli ühtlasi ka kõrgem kohtunik. Igas sarnases ratsaväe üksuses mõistis esialgu feldmarssal ja tema poolt volitatud isikud kohut selle maa seaduste järele, kust väeüksus pärit. Feldmarssali otsuse peale kaebust ei olnud. Seda võis ainult keiser armuandmise korras muuta. Seadus luges üles tähtsamad ratsaväelaste kohused. Feldmarssali kohtule allusid ühiselt üldised ja ka sõjaväelised süüteod. Seaduse alusel väljaangenuid alamate juhtide (Ritmeister, leitnant) asemele valiti sõdurite eneste poolt uued. Kohustest oli eriti rõhku pandud: § 30. järele: „keegi ei või ilma vahtmeistri loata omalt kohalt lahkuda, kes lahkub, saab surmaga hukatud“; § 32. järele: „igaüks on kohustatud kuritegusid ära hoidma ja hoolitsema, et õigusmõistmine saaks teostatud“.

Üldise sõjaväe kuritegevuse, samuti ka sisekorra järelevalveks oli seaduses ettenähtud sõjaväe politsei võimu teostaja „profos“. (Hiljem oli sarnane instituut rüütli kohtutes Eestimaa, millest rahva sekka on läinud sõna „prohvus“.) Jalaväes oli üks vanem välja-profos, iga rügemendis oma profos. Iga ratsaväe osas (Zeug) oli oma profos. Suurtükivägi allus Feldzechmeisterile, kes oli ka ühtlasi kõrgem kohtumõistja. Ka suurtükiväes oli üks profos. Profos jälgis kuritegusid, selgitas üleastumisi ja esitas asjad kohtunikule, võis ka vähemate üleastumiste eest ise karistada (kinnipidamine, peksmine). Tema ülesandeks oli aga ka kindlaks määrata väeosa turule toodavate toiduainete hinnad, korraldada võlla ülesseadmist igal avalikul turul. Tema ülesandeks oli ka kohtuotsuste täideviimine.

Sama Karl V sõjaseadustega oli kindlaks määratud kohtupidamise kord saksa jalaväes. Jalaväelased allusid üldise kodanlike kohtu põhimõttele rajatud rügemendi kohtule või obersti poolt määratavale n. n. „pikapiigi kohtule“. Kohtu tegevuse järelevalvajaks ja juhiks oli igas rügemendis kohtuvanem „Schultheiss“.

Missugused vaated valitsesid sel ajal ka õpetatud juristide seas sõjaväe õiguskorra kohta,

selgitavad järgmised Karl V sõjaseaduste välja-töötaja Leonhardt Fronsprengeri väited*): laskeriistade tuli on Jumala karistuseks inimestele saadetud. Inimesed on ennast sidunud kuradiga, omas tegudes nad ei tee vahet vaenlase ja sõbra vahel, kristlase ja pagana vahel, riisuvad, varastavad ja põletavad kõike, mis ette juhtub; teotavad Jumala nime ja ajavad ümber kõlbmata naistega. Kuid et sarnased Jumala-vastased ja autud teod ei saa ära hoitud ei keisri, kuninga, vürstide ega teiste valitsejate läbi, on Jumal saatnud suurimaks karistuseks laskeriistade tuli; temast hukuvad noored ja vanad.“ Sõjaväe õiguskorra alused tuletab Fronsprenger hiibi ajaloost. Sissejuhatusena on sõjaväe seaduste kogule lisatud usulised kaalutlused, mis kannavad pealkirja: „Vainulik sõjaseadus“.

Kuigi Caroli V Kriegs-Rechte näitavad selgesti, kuivõrt algeline, keeruline ja ebamäärane oli tolleaegse sõjaväe poolkoodanline, poolsõjaväeline õiguskord, et sõjaväes puudus sisemine side, ühtlane juhatuse ja kohus, oli üles seadud juba sel ajal üks kindel siht ja eesmärk sõjaväe seadusandlusele — kindlustada sõjaväe sisekorda ja distsipliini, tõsta sõjaväe teguvõimet, mitte ainult juhuslikule politseilisele võimule põhjenevate abinõudega, vaid üldiseks teadmiseks välja kuulutatud ja ühtlaselt käsitamisele kuuluvate sõjaväe seadustega.

Sarnane oli üldjoontes sõjaväe üldine organisatsioon, tema õigusline kord, sarnased olid sõjaväelised õigused ja kohused alalise sõjaväe asutamise ajajärgul — XV aastasaja lõpul ja XVI aastasaja algul. Üldiselt peab tunnustama, et organisatsiooni, juhtimise, alluvuse, õiguste ja kohuste kohta võrdlemisi vähe — ainult tähtsamad reeglid — kõikide sõjaasjanduse alade kohta segamini, n. n. „Sõjaväe seaduste kogudes“, keskajal kokku olid võetud.

Suuremat rõhku pandi kohtumõistmise ja karistuse küsimustele sõjaväes. Nende alade kohta on rohkemal arvul seadusi antud ja ka hilisemaid muudatusi tehtud, sest kohus ja karistus loeti iseäranis keskajal kõige tähtsamaks ja pea ainukeseks sõjaväe sisekorra ja distsipliini alalhoidmise abinõuks. See oli valus päevaküsimus nii väejuhile kui sõdurile. Mõlemad võisid sattuda kohtu alla; karistuseks oli ¼ juhusel — surm, arvemini — rasked kehalised ja n. n. teotavad karistused.

Alljärgnevas tahan peatuda keskaja üksikute suurriikide — Saksa (Püha Rooma Keisririik), Prantsuse ja Rootsi sõjaväe seadusandluse arengu juures, sest just nende riikide sõjaväe seadused on olnud juhtivad sõjavägede õiguskorra arengu ajaloo keskajal ja on ka jäänud vundamendiks uuema aja sõjavägede seadusandlusele.

Õiguslik kord Saksa (Püha Rooma Keisririik) sõjaväes XVI ja XVII aastasajal.

Omavahelises võitluses alluvate maavalitsejate — vürstide ja krahvidega olid Saksa riigi valitsejatele, kellest Maximilian I ennast 1493. aastal nimetas ka ühtlasi Püha Rooma riigi keisriks, peamiseks toeks linna elanikkudest ja talupoegadest koosnevad väesalgad (Landsknechte), kes nagu eelpool oli tähendatud, sõja hädaohu korral kolmeks kuuks keisri obersti poolt ajutiselt väeteenistuse täitmiseks kokku kutsuti.

*) Nimetustes tarvitatud vana kirjaviis.

*) Caroli V Kriegsrechte — 4. raamat: „Suurtüki asjandusest“, sissejuhatus.

Jalaväe relvastuseks olid 18. jala pikkused piigid, allebardiid ja mõõgad. Väike osa jalaväelastest oli varustatud tulirelvadega — Hacken (püssid).

Peaaegu täiesti iseseisvalt tegutsesid ratsavägi ja suurtükivägi. Kõrgemaks sõjaväe juhiks oli keiser ise või kõrgem välivägede pealik (Oberster Feld Hauptmann). Temale allusid ratsaväe kindral (Feldmarssal), suurtükiväe kindral (Feldzschmeister) ja jalaväe oberstid. Sõjakohtute tegevuse üle järelvalveks oli kõrge- ma väejuhi juures kõrgem kohtuvanem (der Oberste Schultheiss); sõjaväe sisekorra järelvalve teostajaks ja sõjaväelise politseivõimu kandjaks oli kõrgem profos (General Profos).

Obersti juhatuse alla kuulusid harilikult 10 kompaniid, mis esialgu kohtu allavuse mõttes moodustasid ühe rügemendi (Regiment). Ühe obersti juhatuse alla kuuluvate kompaniide (Fenlein — lipuke) sõdurid allusid sama rügemendi kohtule. Rügemendi kohtuvanemaks ja moodustajaks oli obersti poolt määratud „Schultheiss“. Ühes ametisse määramisega andis oberst kohtuvanemaile — Schultheiss'ile üle kohtuvõimu tunnismärgi — võimukepi, mis nimetati „regiment“. (Hiljem on sellest tekkinud väeüksuse mõiste — rügement). Kohtuvanemaile allusid kohtu kirjutaja, pristav ja teener. Sisekorra ja politseilise järelvalve teostajaks oli rügemendi profos, kellele allusid kepimeister, kepiteener ja timukas. Esialgu põhjenes sarnane saksa sõjaväe korraldus kombeõiguse alusel keisri määrusele. 1508. aastal aga laseb keiser Maximilian I selle korralduse põhimõtted seaduseks kokku võtta (Käysers Maximilian I Kriegs-Artickel de an 1508). Selle seadusega määratakse ära ka sõdurite (Landsknechte) kohused; neilt nõutakse sõnakuulmist ja ustavust, mehisust, julgust, üksmeelt, korrapidamist, karskust, mõõdukust, hoolitsemist relvade eest, usukommete pühaks pidamist, kirikute kaitset.

Nendest artiklitest algab igaüks lausega: „nemad (sõdurid) peavad vanduma“ (jürgneb — missugust kohustust täitma).

Maximilian I sõjaseadused ei määra kohtu korda ei süütegusid ega karistusi nende eest. Ainult mõne tähtsama kohustuse kohta on tähendatud, et seda taitma peab ähvarduse all mitte täitmise korral surmaga või raske kehalise karistusega karistatud saada.

Sõdurid (Landsknechte) olid harilikult vabal tahtmisel sõjaväkke astunud linna või maa kogukonna liikmed. Ka sõjaväes pidasid nemad kinni oma maakoha kommetest ja seadustest. Sarnane kord leidis kinnitamist ka keisri poolt antud seaduses. Esiteks Karl V, hiljem 1570. a. Maximilian II sõjaväele antud artiklites kinnitasid sõjakohtupidamise korra, mis täiesti sarnanes saksa kogukondade kohtupidamise korrale. Selle korra järele saksa sõjaväe kohus algusest peale oli avalik, kohtus oli esitatud süüdistaja võim, samuti süüaluse kaitse. Otsuse pidid andma erapooletud kohtunikud, kes olid valitud süüaluse kaasteenijatest. Oberstile aluva väeüksuse (rügemendi) kohtu koosseisu kuulusid: kohtuvanem, kes rahuajal kohtupäeval kandis käes kohtuvõimu märki — keppi (regiment), lahingute ajal — selle asemel — mõõka, 12 alalist valitud kohtu liiget, 12 ajutist valitud kohtu liiget ja profos. Kohtuvanema käsutuses oli kohtu kirjutaja. Kohtu teenrid olid — kepimeister, kepiteener ja timukas. Kohtuvanem pidid olema aus, vapper, seaduste tundja, harilikult kapteni auastmes, allus vahetult oberstile, oli obersti abi.

Profos oli avalik süüdistaja ja otsuste täitja; temale ailus rügemendi politsei korraldus. Harilikult valiti profos lugupeetumaist allohvitseridest.

Sõjaväe teenistusse astumise kord oli äärmiselt lihtne. Rügemendi moodustav meeskond kutsuti kokku — ringi, selle keskel oberst andis keisri „artikkelkirja“ rügemendi kohtuvanemale, kes artiklikirjas äratähendatud teenistuskohuste täitmise kinnitamiseks artikli ette luges ja meeskonnalt vande töötuse võttis artikli täitmise kohta. Artikli sisu tähtsam osa oli kokkuvõetult: esimesena täita keisri ja väejuhi käsku, samuti õigesti teenida nende poolt määratud ülemusi. Ükski sõdur ei tohi haavata sõna või teoga oma ülemat, seda enam surmaga karistuse ähvarduse all — tõsta püssi või mõõka ülema vastu. Ei pea teotama Jumalat ja pühasid. Austada ja kaitsta kandjaid naisi, vanu mimesi, preestreid ja teisi kiriku teenreid; kolmkümmend päeva kuus teenida — saades selle eest 30 Reini guldenit. Peale vande andmist rügemendi ohvitserid esitati sõduritele. Selle järele anti rügemendi lipp üle lipukandjale ja rügement terves koosseisus töötas vandega ohverdada oma elu lipu alaihoiu ja puutumatus eest. Selle järele pidas rügemendi profos sõduritele lühikese kõne, esitasid ennast rügemendile ja paludes rahu ja korda pidada artiklikirja järele antud vande alusel, ühtlasi hoiatades, et vastasel korral kohustatud on süüdlasi oma kepiteenrite abil raudu panema ja täide viima ärateenitud karistus.

Kohtuvanem, asudes ametikohuste täitmisele, andis rügemendi ülemale — oberstile vande, et saab kõige üle, ühtlasi Jumala ja inimeste seaduste järele kohut mõistma. Tema valikul oberst nimetas 12 alalist kohtuniku. Kohtuvanem valik ka kohtu kirjutaja. Kohtunikud olid vabad otsekohestest teenistuse kohustest, said kahekorde palga ja vastavalt ülespidamise. Nemad ei võinud lahkuda ilma kohtuvanema loata. Tsiiviilasjades nõudja esitas kohtus nõudmise, kostja oma väielused. Kohtunikud andsid oma otsuse, mille kohtuvanem lõpulikult kokku seadis ja kohe välja kuulutas.

Kriminaal-süüasjades (au, elu ja keha vastu) peale alalise 12 kohtuniku kohtusse määrati: 3 kapteni, 3 lipniku, 3 veltveebliit ja 3 allohvitseri. Need ajutised kaaskohtunikud määrati igast kompaniist (Fenlein) järjekorras. Nad olid üheõiguslikud alaliste kohtunikud.

Kohut peeti lahtise taeva all. Kohtuvanem ja kirjutaja asusid laua ääres. Kohtunikud istusid pinkidel.

Kohtuistungil avas kohtuvanem lühikese kõnega, milles meele tuletas kohtunikulede nende tähtsat ülesannet ja antud vannet. Selle järele luges kohtuvanem vastava koha artiklikirjast ja karistuse määrustest. Nende vormikülgede täitmise järele algas kohtualuse suusõnaline ülekuulamine, kusjuures kohtualune seletusi andis kohtuvanema küsimuste peale.

Ülekuulamise järele kohtuvanem kuulutas, et kohtualusel õigus on omale kaitsjat (Fürsprecher) valida, mille järele algasid poolte väielused. Väielusteks valis nii süüdistaja — profos, kui ka kohtualune kummagi ühe ettekandja ja kaks nõunikku (kummagi pool oli kohtus esitatud kolme voliniku läbi). Poolled võisid kohtuvanema loaga istumiselt lahkuda nõupidamiseks ja seadustest õienduste tegemiseks. Olid poolte nõupidamised lõppenud, esitas profosi esitaja kohtule süüdistuse põhjendused. Selle lõppedes kohtukirjutaja luges ette artikli kirjast vastava

määruse. Artiklikirja lugemise järele kohtualuse ettekandja (volinik) pidas kaitsekõne. Pooltel oli lubatud ka vaielustesse astuda. Sellega lõpetati esimene kohtupäev. Teisel kohtupäeval võidi vaielusi jätkata ja loeti ette kirjalikud tõendused ja andmed, samuti üleskirjutatud tunnistajate seletused. Vaielused võisid jätkuda ka kolmandal päeval. Kui vaielused lõpetatud, võisid poolte volinikud läbirääkimisi pidada kohtunikkudega, et kaasa mõjuda asja otsustamisele. Selle järele pidid kõik kohtunikkudest eemalduma; kohtunikud kogusid kohtuvanema ümber, enamuse arvamise kohaselt seati kokku kohtu otsus ja loeti otsus kohtualusele avalikult ette. Süüdimõistmise korral kohtualune anti profosi korraldusse. Otsus täideti timuka poolt sõdurite ringi keskel. Sarnane oli kohtukord rügemendi kohtus. Rügemendi ülema — oberstil oli peale selle veel õigus määrata erakorralist n. n. „pika piigi kohut“ (Recht der langen Spiessen). Kohus toimis jällegi sõdurite ringis. Ringi keskel kõik üksuste lipud. Üksuse lipukandja, kelle üksusesse kuulus kaebealune, seletas valjult, missuguse süüteoga on lipu au teotatud. Süüdistaja profosi volinik kandis ette süüdistuse andmed; kuulati üle tunnistajad ja avaldati süüd põhjendavad tõendused. Kohtualuse kaitsja andis oma arvamise. Selle järele üksuse veltveebli kutsel astus ringi keskele üks sõdur, kelle üleskutsel koosolijatest valiti 40 (ohvitserid ja sõdurid). Tähendatud 41 eraldusid ringist, tegid otsuse, mis kohe välja kuulutati. Samal viisil valiti kohtunikud ja tehti otsus veel kaks korda järgemööda. Kolmas otsus oli lõpulik ja selle kuulutamist teatati pasuna puhumisega. Otsus kuulus kohe täitmisele: kui oli süüdi, karistati surmaga. Otsuse täitmisel sõdurid moodustasid kaks rida, seistes ülestõstetud piikide ja mõõkadega, see oli viimane auavaldus süüdimõistetule, kes kolm korda rivi ees edasi-tagasi käis. Selle järele pasuna helide saatel lipud koondati rivi lõppu — vastu päikest, sõdurid langetasid piigi otsad vastupoolse rivi otsa suunas, kust surmamõistetud raudus rivi vahesse piigi terade ette toodi. Peale otsuse täitmist sõdurid põlvitasid palveks ja käisid surnukehast kolm korda mööda, mis ajal laskurid püssidest kolm kogupauku andsid.

Ratsaväe korraldus, nagu juba tähendatud, erines tunduvalt jalaväe korraldusest. Sellele vastavalt oli ka saksa ratsaväes maksev eriline kohtukorraldus. Ratsaväe ülem — feldmarssal valis ohvitseridest omale vanema, kogunud abilise (leitnandi) kelle peale oli pandud ka kohtutegevuse järelevalve.

Pasuni signaalide läbi kutsuti sõdurid tähelepanule ja anti teada kohtuistungi aeg ja koht. Samal ajal feldmarssal määras 12 kohtunikku: 3 vahtmeistrit, 3 lipniku, 3 leitnanti ja 3 ritmeistert. Tähtsamate süüasjade otsustamiseks võis määrata kahekordse koosseisu, s. o. 24 kohtuliiget.

Kohtupidamise iseäraldusteks oli:

Kohtunikke ei vannutatud, vaid nad andsid oma sõna õiglaselt kohut mõista, samuti kohtuotsust salajas hoida; asjaajamine oli küll suusõnaline, kuid ei olnud avalik, vaid kohtu toimetused olid salajas. Järelevalvet kohtu järele teostas feldmarssal, ratsaväe kohtus ei olnud kohtuvanemat (Schultheiss).

Sõjaväe kohus määrati üldiselt süüasjades, kus ähvardas surmanuhtlus, vähemad asjad lõpetati harilikult väeosa ülema võimuga distsiplinaar korras.

Kõigis tähtsamates süüasjades viibis feldmarssal ise kohtuistungil; tema võimu tunnusemärgiks seisis tema ees laual mõök. Kohtunikud hoidsid mõökasi teraga allapoole. Feldmarssal või tema abi toimetas kohtualuse ülekuulamist. Tarbekorral kuulati tunnistajate seletusi, mille järele kohus otsuse tegi.

Kohtuotsust avalikult välja ei kuulatud. Otsus esitati kõrgemale ülemale, kes seda võis muuta.

Sarnased olid üldiselt õigusemõistmise põhi-jooned sõjaväes.

Kohtuistungisi peeti pühalikult, määrati neid ainult elu ja surma küsimuste otsustamiseks. Vähemad süüteod lahendas distsiplinaar korras feldmarssal, tema abi või oberst. Väiksemad üleastumised, samuti vähemad nõudeasjad otsustas veltveebel.

Sarnane õigus- ja kohtukord püsis sõjaväes kuni XVII aastasajani, mis ajast ikka enam ja enam ka sõjaväe õigusemõistmises suusõnalise ja avaliku asjaajamise asemele astub inkvisitsiooni kohtu kirjalik, kinnine, saladuslik kohtukord.

Selle aja kohta tähendab vana ajakirjanik ja õigusteadlane Friecius: „Preester jutlustas, keppimeister jagas ihunuhtlust, kohtunik tegi otsuseid, profos pani mehi raudu, timukas raius päid, kuid ka see ei parandanud olukorda.“ Olgu siin juures selle aastasajangu iseloomustamiseks tähendatud, et peamine karistus — surmanuhtlus — viidi täide 10 eriviisil ja et üks „hea ja õiglane“ inkvisitsiooni kohtunik oma teenistuse aja jooksul sõjaväes täita oli lasknud üle 20.000 tema poolt tehtud surmaotsuse.

Sõjaväelisi teateid.

Sõjavõudude vähendamine.

Rahvasteliidu Täiskogu sügisel istungjärkul tuli jälle arutamisele sõjavõudude vähendamise küsimus. Seda probleemi nimetatakse eksikombel desarmeerimiseks, sest Rahvasteliit teeb tegemist mitte desarmeerimisega, vaid sõjavõudude piiramisega, s. o. abinõude leidmisega nende suurenemise ärahoidmiseks, ja vähendamiseks. Ja tegelikult ongi kõik desarmeerimise ettepanekud Rahvasteliidus (Nõukogude Vene, Saksa) seni tagajärjetuks jäänud.

Sõjavõudude vähendamise keerulise probleemi praegusest seisukorrast ja raskustest andis võib olla, kõige asjalikumana ja õiglasema ülevaate Inglise esitaja lord Cushendun omas kõnes Rahvasteliidus 11. septembril käesoleval kuul. Selles kõnes avaldas tema kokkuvõtlikult järgmisi mõtteid:

Kui ettevalmistava desarmeerimiskomisjoni liige, tema jagab avaldatud kahjatsust pikaldase edu pärast. Saksa riigikantsler ütles, et Täiskogu tungivaks ülesandeks on teha otsus, mis muudaks tõelikkuseks desarmeerimise loo-

tused. Seda vaadet ei saa tema jagada. Ühelgi Täiskogu otsusel ei saa olla sarnast mõju. Täiskogu saab ainult soovi avaldada, et tööd lõpule viidaks. Tarvis ei ole Täiskogu otsust, vaid praktilist detailset tööd. Rahvasteliidu põhikirja 8. artikkel näeb ette relvastuse vähendamist rahvusliku julgeolekuga ja rahvusvaheliste kohustustega kooskõlas olevale tasapinnale. Selle üle peab iga riik ise otsustama ja küllaldase relvastuse määra kindlaks määrama. See on väga raske. Veel raskem on relvastusi ühesuguse nimetaja alusele viia. Sõjaabinõude relatiivne väärtus on mitmesugune. Iga riigi vaade on tema erilistest huvidest, tema olukorrast ja geograafilisest seisukorrast. Selles küsimuses tulebki kokku leppida. Kuigi teatavad riigid selle üle kokku lepiks, võib sarnane kompromiss teistele riikidele vastuvõtmatu olla. Ühiselt desarmeerimise teostamisele asumine on sellest, kuivõrd suudetakse järkjärgult kõrvaldada vastolusid üksikute riikide vahel. Sellepärast ollagi Briti valitsus püüdnud kokku leppida Prantsuse valitsusega desarmeerimise põhimõtete kohta. Kauemat aega kestnud püüdmiste järele on vastastikuse järelandmise tõttu korda läinud kompromissi saavutada. Üldise arusaamiseni ja kokkuleppeni võib jõuda, kui üksikult üksteise vastu arusaamist ja leplikkust üles näidatakse. Usaldamatus rahvaste vahel peab kaduma. Seda aitab teostada Kellogg'i pakt. Viimane annab tugeva tõuke desarmeerimisele. Pääseb maksusele printsii, mis lubab sõda ainult seaduslikuks enesekaitseks, kuna mõistab hukka tema

Sidetuide kasutamisest.

Saksa Reichswehris võeti hiljuti tarvitusele sidetuide kandekott, mida sidemees enesega kaasas kannab. Kott on nelja sidetuvi jaoks kaks tuvi asuvad sidemehe rinnal, kaks seljataga.

Pildil on näha Saksa sidemees-jalgrattur uue tuvidekotiga.

(„The Graphic“ 4. aug. s. a.)

kui rahvaste kangeslasliku eneseavalduse. Suur sõjavarustus paistab siis ainult kulukana ana-kronismina.

A. K.

Sõjakirjandust.

Prantsusmaa.

Revue militaire Francaise nr. 86, 1. august 1928. a.

„Avre'i lahing“. (Major d'Argenlieu.) Kirjeldatakse 1. armee pealetungi 29. märtsil 1918. a. Pierrepont — Neuville — Morisel — Hangard joonelt. (Järgneb.)

„Napoleoni lahingute ümber. Lahing-manööver seljatagusesse“ Kindral Camon kirjeldab Austerlitz'i ja Vagrami lahinguid. Kokkuvõttes tähendab autor, et kuni 1914. a. ei olevat õieti mõistetud Napoleoni manöövrit. Clausevitz'i arvamine, mida õigeks pidasid ka prantslased, nagu oleks Napoleon harrastanud rindelööke, ei vasta autorilt toodud väidete põhjal tõele. Just ümberpöörduvalt: Napoleon olevat püüdnud saavutada endu vaid haaramismanöövriga, mille eesmärgiks oli tungimine vaenlase seljatagusesse ja viimase taandumisteede äralõikamine. (Vt. „Sõdur“ nr. 30 — s. a.). (Üldiselt peab aga tähendama, et kuigi Napoleoni sõjakäikusid on põhjalikult uurinud nii sakslased kui ka prantslased ise, pole suudetud siiski senini valgustada nii mitmegi lahingu tõelikku käiku ja sündmustiku. Napoleon, kuigi suur ja kahtlemata andekas väejuht, kannatas nagu iga teinegi harilik surelik inimlike nõrkuste all ja, nagu kindral Camon tähendab, said paljud lahingute kirjeldused (relations) Napoleonilt parandatud, muudetud ja ümbertehtud. Tagajärjeks oli, et lahingute käike kirjeldati sootu teises värvin-gus, kui nad tegelikult olid olnud. R. Tek.).

„Jõgede forsseerimine vaenlase

otsekohesest läheduses“. Kolonel Baills kirjeldab moodsate armeede käsutuses olevate abinõude võimsust ja kasutamise viise — jõgede forsseerimiseks. (Järgneb.)

„Sõjaväelised mälestused prantsuse revolutsioonist“. Artikkel on pühendatud hiljuti Rahvaraamatukogus — Pariisis korraldatud revolutsiooni ajast päritolevate mälestusmärkide näitusele. Nimetatud näitusel oli välja pandud üldse 900 asja mitmesuguste dokumentide, kaartide, lahingkirjelduste jne. näol.

„Choute'i vallutamiseks ja selle puhastamiseks vaenlasest ettevõetud pealetungilahingute uurimus“. Kol-leitnant Bru ja major Cortot kirjeldavad jaanuarikuul 1926. a. Siirias tekkinud mässu ja selle mahasurumiseks ettevõetud operatsioonid. Autorid selgitavad detailselt sõja-politilist olukorda Siirias mässu lahtipuhkemisel, maastiku iseloomu, millel prantslastel tuli tegutseda, vaenlase jõude, prantslaste kavatsusi, nende jõudude koondamist ja operatsioonide käiku 18. ja 19. juulil ja nende tagajärjeksid.

Sõjaväelist kirjandust.

Uudiseid välisriikide sõjavägedest.

R. Tek.

N.-Vene.

Voia i Revoluutsia („Sõda ja Revolutsioon“) nr. 3 — 1928.

V. Kangelari: „Mongoolia, kui vähe-kultuurne sõjaväli.“

Mongooliat kui sõjapidamiseks vähekultuurset maad iseloomustavad: täielik raud- ja maanteede puudumine, telegraafi ja telefonivõrgu puudumine (olevat vaid 3—4 magistraali), rahvas toidab end ürgajaliselt karjapidamisest, rännates paigast paika, suuri ja alalisi asulaid (linnasid, külasid) ei ole, vee nappus, kõrbe, ületamata mäeharjad, vali ilmastik.

Üldse olevat Mongoolias 683.000 elanikku, sellest 26,5% vaimulikke.

Et maal tehniline side puudub, siis täitvat selle aset elav side, n.n. „Urtoni teed“, mis koosnevad 30—60 km kaugusel teatud suunas asetatud ratsanikkude jaamadest. Jaamas on alati saduldatud tarvilik arv ratsusid. Käskjalg lendab ühest jaamast teise kiirusega, mille aga jõuab saavutada hea mongooli ratsu. Nii olevat 48 tunni jooksul sarnastel elav-side teedel maharatsutatud 800 km. Mongoolane on harjunud suurte kaugustega, tal ei olevat kauguse mõõduks vähemat üksustki, kui „uron“, mis võrdub 30—50 km. Arvestades Mongoolia iseäraldustega, hoiatab autor sellesse maasse tungimast vallutamise otstarbel, sest karmid looduslikud olud ja mongool seisab valvel oma maa ja vabaduse eest.

A. Pevnev: „Ratsavägi kõrgema sõjaväe juhatuse käsutuses.“

Autor Maailmasõja kogemustel, eriti Brüsseli pealetungil (alates juunist 1916) püüab selgitada, et ratsavägi kui väelikk on tarvilik ka tuleviku sõjas. „Ratsaväe kriisi“ olevat Maailmasõja lõppedes esile kutsunud valesti tõlgitud kõrgemate juhtide saamatus ratsaväe kasutamisel Maailmasõjas.

Artikkel „Tulirelva arengu suunadest“ on sisult kokkuvõtte selle aasta alul „Mil. Wochenblatt“is avaldatud artiklitest pealkirjas mainitud teemil. Lennuvägi, soomusväed ja sõjagaasid muutvat täiesti meie iganenud sõdimise doktriinid. Praegused relvad (eriti käsirelvad) ei vastavat tulevikus ülesannetele. Tulevat rekonstrueerida püssid ja kuulipildujad nii, et nad oleks võimsad ja kohased tegutsemiseks lennuki ning tanki vastu.

Autori arvates ei tohtivat vaene riik oma sõjaväe varustamises kaasa teha kõike relvade evolutsiooni, vaid ta aimaku ette õigeim relvatüüp ja hüpaku mõnest ülemineku relvatüübist üle. Autor pooldab võidu saavutamiseks (pealetungiks) häid väiksearvulisi löögivägesid, mis rikkalikult varustatud ja hästi õpetatud. Massiline armee kõlbavat vaid kaitseks. (See viimane mõte on avaldatud ka v. Seecktilt, vaata „Mil. Wochenblatt“ nr. 38 — 1928. K.)

A. Lapčinski: „Lennuväe rünnak-tegevus“. Lennuvägi näitaks enne Maailmasõda ja eriti viimases, et ta võib osa võtta maapealsete märkide tulistamisest.

Vastavalt ülesannetele jaotatakse sakslaste juures rünnak-lennukid rasketeks ja kergeteks.

Raske rünnak-lennuk on soomustatud, ta mootori jõud on 800 HP, kiirus tunnis 160 km, lagi 3 km, tegevuse raadius 500 km (3 tundi), pommide kogukaal 150 kg; ründab maapealseid märke kuulipildujate tule ja väiksekaaluliste pommidega; täidab jalaväe lennuki kohuseid; lendab madalalt; õhulahingust ei võta osa.

Kerge rünnak-lennuk: mootor 450 HP, kiirus 200—230 km, lagi 4 km, tegevuse raadius 500 km, pomme — 150 kg; täites raskeleenuki ülesandeid, võib osa võtta ka õhulahingust. Autor toob tehnilisi ardeid rünnaku teostamiseks lennukitelt. (Artiklil on järg.)

Glagolev: „Vaadete evolutsioon tankide taktikas viimase kolme aasta jooksul.“

Tankide arenguga on muutunud ka taktikalised vaated nende kasutamises. Tank, mis oli alguses pealetungi relvaks, võtab osa (uutele vaadetele vastavalt) kõigest lahingjärkudest, alates luurest ja lõppedes jälitamisega.

J. Sheidemann: „Suurte üksuste juhtide suurtükiväelise ettevalmistusest.“

Autori arvates olevat suurtükiväe edu huvides, kui ta taktikalist ja tehnilist külge hästi tunnevad vanemad juhid.

V. Lobkovits: „Maastiku kasutamisest riigikaitsel.“

Kaitsevööde organiseerimine. Teedevõrk, metsad, sood, jõed jne., mis kõik organiseeritud kaitsevööde nõuetele vastavalt, annavad soodustusi kaitsjale.

Morin ja Vasiljev: „Transport Maailmasõja ajal“ on ajalooline ülevaade, väga rikkalik tabeleilt ja diagrammidelt, mis selgitavad transpordi võimeid ja tegevust kui Vene sisemaal nii sõja piirkonnas. Artiklil on järg.

R. Tsiffer'i: „Märkmeid koguteose „Sõda ja sõjakunst ajaloolise materialismi valgustusel“ puhul.“

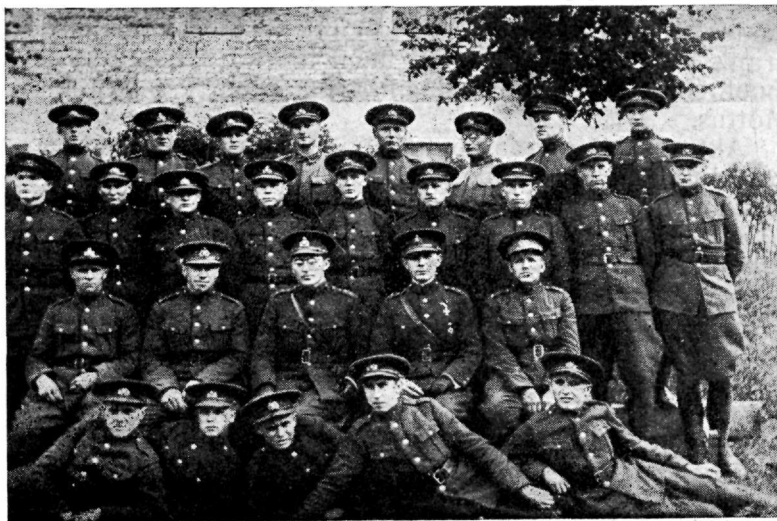
Artikkel on vastuseks „Ostavnomu“ (eruselevale) selle arvustava märkme puhul hra Tsifferi teosele. Huvitav näide, kuidas praegu Venemaal vaieldakse. Tähtis pole kerkinud küsimuse selgitamine, tähtis on vaid vastase peale tõmmata kahtlus kontrevolutsioonilistes kalduvustes. See aitab...

Välismaade sõjakirjanduse ülevaates B. Dolivo-Dobrovolski toob huvitava kokkuvõtte Maailmasõjavägedes valitsevatest vaadetest ohvitseride hariduslike tasapinna küsimusis. Kõik kultuurriigid nõuavad sellise tõstmist maksimumini. Tuleviku sõda vajavat „ühliharitlasi“ ohvitseride (eriti kõrgemate) kohadel. Kõrgema ohvitseri üldharidus (ameeriklaste arvates) peavat tõusma vähemalt (!) ülikooli hariduseni. Sõjaväelise hariduse kõrge mateni tippudeni hakkab ohvitser jõudma alles peale 40 eluaastat. Prantslastel on see küsimus col. Lucas'i järele lihtsam. Jaotades sõjategevuse — operatsioonideks (les opérations), lahinguteks (les batailles), võitlusiks (les combats), arwab Lucas, et iga tegevuse juhtimine nõuab erilist ettevalmistust ja juhi erilisi omadusi. Vastavalt sellele peab olema ka juhtide ettevalmistus. Col. Lucas'i vaateid illustreeritakse väljavõttega ühest Tshingis-Khani päevakästust (XIII sajandi alul), kus see suur väepealik, vallandades üht alluvat kindrali, kõneleb: „Ma ei tunne kedagi vahvamat kui Isatai ja keegi ei oma ta eriliselt iseloomu väärtusi: kõige raskemad sõjakäigud ei väsita teda, ta ei tunne ei nälga ega janu. Kuid ta on arvamusel, et ka kõik ta alluvad on temale võime-tes sarnased ja sellepärast ma vallandan ta kindrali kohalt.“

K.

Sidepataljoni õppekompanii
raadiotelegrafistide
VIII lend.

15. sept. s. a. lõpetasid 26 reameest raadiotelegrafistide klassi. Õppus kestis 7 $\frac{1}{2}$ kuud. Õppekompanii ülemaks on kapt. Otto Karell, raadiotelegrafi klassi juhatajaks leitnant J. Pals.

Kaitseväe elu.

Vabadusristi vendade Tallinna osakonna tegevusest.

21. septembril s. a. kindral J. Undi eesistumisel peeti Vabadusristi vendade Tallinna osakonna juhatuse koosolek.

Üksmeelselt vastu võetud töökava, mille üksikasjaline läbiviimine jaotati ära juhatuse liikmete vahel, sisaldab ülesandeid:

1) Vabadusristi vendade omavaheliste sidemete loomine ja vendade lähendamine. Tegelikke samme selles küsimuses kohustati astuma kol. J. Vendet.

2) Läheneb Vabadusristi 10. aastapäev (24. veebr. 1929. a.). Seda päeva tuleks mälestada.

Vabadusrist loodi selleks, et märkida neid meie ja välismaade kodanikke, kellel erilised teened Eesti iseseisvuse saavutamisel või kes näitasid üles erilist vahvust meie vabadusvõitluses ja meie iseseisvuse kaitsmises. Vabadusristi vendade õigused ja kohused tuleksid võtta revideerimisele. Vastavat eeltööd ülalnimetatud küsimustes kohustati juhatuselt tegema kindral J. Unti ja kapten Jõgevesti.

3) Ainelisse kitsikusse sattunud vendi tuleb aidata peamiselt kaasabiga teenistuse muretsemisel. Otsustati muretseda andmeid puudustkannatavate vendade kohta. Eeltööd pandi res. mer.-lt. Klaari peale.

4) Surma läbi lahkunud vendade mälestuse jäädvustamise ja sõjaväe surnuaedadesse matmise küsimuse lahendamine pandi major E. Ahmani peale.

5) Vabadusristi vendade Tallinna osakonnalt oli juba ennem tõstetud küsimus,

välja anda Vabadusristi vendade album, millesse koondada kõik meie ja välismaalaste Vabadusristi vendade pildid ja elulood. Sarnane album, olles väärtuslik ese igale vennale, oleks ühtlasi tähtis ajalooline dokument ja Eesti Vabadussõja tutvustaja ka välismail (sest umbes $\frac{1}{3}$ Vabadusristi kavalere on tähtsaid välismaalasi). Otsustati pöörata Vabadusristi vendade keskuhatusse poole, et see selles tähtsas küsimuses astuks vastavaid samme.

2-se jalaväe rügemendi üleajateenijate kogu „suurpäev“.

8. september oli 2-se jalaväe rügemendi üleajateenijate perele suurpäevaks. Sel päeval kell 14 avas rügemendi ülem hra kolonel Oinas pidulikult aktusel kogu uued ruumid, mis asuvad Tartus, Jaama uul. nr. 16.

Aktuse kõnes rõhutas rügemendi ülem kogu ruumide tähtsust liitmiseks kõiki rügemendi üleajateenijaid, kui elukutselisi kaitsevaelasi, ühiseks tugevaks pereks, kus iga kogu liige tunneks enast koduselt ja kindla organisatsiooni liikmena, mis arendab ja kasvatab nii moraalselt kui ka füüsiliselt. Aktusele järgnevast pidusöögist võtsid osa ka kogu asutamise mõtte algatajad hr. hr. erukolonel Pinding ja kolonel Kohal. Nende teeneks võib lugeda asjaolu, et 2-se jalaväe rügemendi üleajateenijate kogu end kõige vanemaks võib nimetada. Üldiselt suhtub rügemendi ohvitserkond

heatahtlikult üleajateenijate kogusse, iseäranis praegune rügemendi ülem hr. kolonel Oinas ja majandusülem hr. kapten Mõttus.

Aktusele järgneval pidusöögil algatas hr. erukolonel Pinding mõtte asutada üleajateenijate kogu juurde raamatukogu selle asutamisefondiks omalt poolt rahasummat annetades. Kogu esimees v.a.o. Raag andis lubaduse, et fondi saab jõu-

dumööda suurendatud ja raamatukogu asutatud. Lõpuks oli üldine pildistamine.

Õhtul oli perekondlik koosviibimine oma liigetele, mis õige meeldivaks välja kujunes, sest ruumid on õige mugavad, kuigi mitte just suured.

Edaspidistest kavatsustest võiks nimetada: eestikeele ja matemaatika kursuste organiseerimine oma liigetele, referraadi - perekonnaõhute korraldamine
J. K.

Sport kaitseväes.

Mereväe kergejõustiku võistlused.

14. ja 15. septembril s. a. korraldati Mereväe Ekipaži spordiväljal Merejõudude vahelised kergejõustiku võistlused. Osavõtjaid — 150. Vaatamata halbade ilmade peale, saavutati keskpäraseid tagajärgi, mõnedel aladel isegi väga häid.

Tehnilised tagajärjed olid:

100 meetri jooks:

- 1) Noor. allohv. Raudsepp, Oskar — Aegnas. kom. — aeg 11,6 sek. (rek.).
- 2) Reamees Jür lau, Ademar — Naissaare kom.
- 3) Van. allohv. Koppel, Ralf — Naissaare k.

400 meetri jooks:

- 1) Reamees Jür lau, Ademar — Naissaare kom. — aeg 56,8 sek.
- 2) Noor. ltn. Israel, Rudolf — Naissaare kom. — aeg 57,5 sek.
- 3) Noor. allohv. Raudsepp, Oskar — Aegnas. kom. — aeg 58,6 sek.

1500 meetri jooks:

- 1) Noor. leitn. Israel, Rudolf — Naissaare kom. — aeg 4 m. 44,6 sek.
- 2) Reamees Jür lau, Ademar — Naissaare kom. — aeg 4 m. 46,2 sek.
- 3) I jrg. madr. Paavo, Herman — Sõjasadam — aeg 4 m. 46,8 sek.

3000 meetri jooks:

- 1) I jrg. madr. Paavo, Herman — Sõjasadam — aeg 10 m. 10 sek. (rek.).
- 2) Noor. leitn. Israel, Rudolf — Naissaare kom. — aeg 10 m. 14,5 sek.
- 3) Reamees Küttim, Villem — Suurupi kom. — aeg 10 m. 15,2 sek.

Kaugshüpe:

- 1) Noor. allohv. Raudsepp, Oskar — Aegnas. kom. — 5 m 86 sm.
- 2) Noor. allohv. Krupp, Rudolf — Mereväe Ekipaž — 5 m 64 sm.
- 3) Noor. leitn. Roots, Harald — Naissaare kom. — 5 m 58 sm.

Tallinna Garnisoni jalgpalli meistermeeskond.

Keskkel (istub): Merejõudude juhataja, kontr-admiral SALZA. Tagumine rida seisavad: Merejõudude kehalise kasvatusse instruktor, noor. leitn. NEUMANN, I-se j. madrus MAASIK, II-se j. madrus BIRKENTAK, II-se j. madrus LIISMENT, noor. allohv. JALAK, leitnant PREES, II-se j. madrus FISCHER, van. allohv. AGUL, noor. leitn. SAAR, sporditoimkonna liige bootsman VASKO. Alumine rida: I-se j. madrus MICHELSON, I-se j. madrus VIRUVERE, Merejõudude juhataja, noor. allohv. KIHLEFELDT ja I-se j. madrus SÖGEL. Merejõudude jalgpalli meeskond pidas 1928 a. kestva 12 võistlust, neist võideti 10, üks mängiti viiki ja 1 kaotati, — värvate vahekorraga 40—18 mereväe kasuks.

Kõrgushüpe:

- 1) Van. allohv. Alk ok, Rudolf — Aegnas. k. — 1 m 55 sm.
- 2) Noor. allohv. R a u d s e p p, Oskar — Aegnas. kom. — 1 m 55 sm.
- 3) II j. madrus Olter, Herman — M-r. „Lennuk“ — 1 m 50 sm.

Kolmikhüpe:

- 1) Noor. allohv. R a u d s e p p, Oskar — Aegnas. kom. — 12 m 30 sm.
- 2) Van. allohv. Alk ok, Rudolf — Aegnas. kom. — 11 m 62,5 sm.
- 3) Van. allohv. H e n d r i k s o n, Oskar — M-r. „Lennuk“ — 11 m 60 sm.

Teivaskaugushüpe rakmeis:

- 1) Noor. allohv. K r u p p, Rudolf — Mereväe Ekipaž — 6 m 28 sm.
- 2) Van. allohv. H e n d r i k s o n, Oskar — M-r. „Lennuk“ — 6 m 25 sm.
- 3) Noor. allohv. V õ l l i, Arthur — Merev. Ekipaž — 5 m 80 sm.

Kuulitõuge:

- 1) II j. madrus O o l e, Karl — Merev. Ekipaž — 11 m 58 sm.
- 2) Van. allohv. A n g a, Jaan — Naissaare kom. — 10 m 97 sm.

- 3) Van. allohv. Alk ok, Rudolf — Aegnas. k. — 10 m 78 sm.

Kettaheide:

- 1) II j. madrus O o l e, Karl — Merev. Ekipaž — 35 m 48 sm.
- 2) II j. madrus A r u k ä e, Laas — Merev. Ekipaž — 33 m 01 sm.
- 3) Van. allohv. A n g a, Jaan — Naissaare kom. — 31 m 24 sm.

Granaadiviske:

- 1) Van. allohv. A n g a, Jaan — Naissaare kom. — 77 m 28 sm.
- 2) II j. madrus O o l e, Karl — Merev. Ekipaž — 74 m 92 sm.
- 3) II j. madrus R ä n k e l, Elmar — Mereväe Ekipaž — 69 m 80 sm.

Väeosadest omasid punkte:

Naissaare komandantuur	49 p.
Mereväe Ekipaž	46 p.
Aegnasaare komandantuur	37 p.
Mereside ja Sõjasadam	18 p.
M-r. „Lennuk“	12 p.

Üldvõitjaks tulid Merekindlused 89 punktiga, mereväe 76 punkti vastu.

Vastused küsimustele.

3. Küsimus: Kas võib hoida pealriideid voodi peal kokkupanduna, juhul kui kompaniis nende hoidmiseks eri panna ei ole?

Vastus: Võib, kui selleks kompanii ülema erikorraldus on.

4. Küsimus: Kas võib korrapidaja ohvitser muuta pataljoni ülema poolt tehtud korraldusi?

Vastus: Ei või. Kui pataljoni ülema korraldus käib rügemendi sisekorra vastu, või loob korratusi, siis kannab korrapidaja ohvitser sellest rügemendi ülemale ette.

5. Küsimus: Kas on kompanii korrapidaja vastutav isikliku varanduse kaotsimineku puhul kompanii ruumist, kui see on sündinud tema lohaka järelvalve tõttu ja kas saab temalt sisse nõuda kaotsiläinud varanduse väärtust?

Vastus: Kuna sisemäärustiku § 556 järele kompanii korrapidaja on kohustatud valvama kompanii ruumis olevate riiklise ja isiklise varanduse järele, siis langeb tema selle kohustuse lohaka täitmise eest distsiplinaar karistuse alla ja S. S. K. 23. raam. § 118 põhjal nõutakse temalt kaotsi läinud riiklise varanduse väärtus administratiiv korras sisse. Ka kaotsiläinud isiklise varanduse väärtus nõutakse süüdlaselt sisse, juhtumisel, kui

riik tekkinud kahju pidi kahjusaaajale tasuma. Kahjusaaaja võib ka otsekohe süüdlaselt nõuda kahjude tasumist — kohtu teel.

6. Küsimus: Kas võetakse puhkuse määramisel arvesse aeg, mis on teenitud enne kaitseväeteenistusse astumist riigiteenistusse, või tuleb üleajateenijal teenida jälle 1 aasta, et saada 2 nädalat puhkust?

Vastus: Üleajateenijate teenistusseadluse § 21. põhjal („R. T.“ nr. 19 — 1928. a.) antakse üleajateenijatele puhkust samadel alustel ja korras, nagu ohvitseridele. Ohvitseride teenistuskäigu seadluse § 179. põhjal („R. T.“ nr. 37/38 1924. a.) võib korralisele puhkusele lubada ohvitseri, kes vähemalt ühe aasta vahetpidamata kaitseväes teeninud, kuni 1 kuuni aastas. Selle tõttu, kui üleajateenija vähem kui üks aasta kaitseväes teeninud, ei ole temal õigust puhkust saada, kuigi ta enne riigiteenistuses oli. Ta oleks pidanud oma puhkuse saamise õigust enne kaitsevärke astumist tarvitama.

7. Küsimus: Kas on õigus poissmehel üleajateenijal saada perekonnaabi- raha, kui temalt on kohtuotsuse põhjal väljamõistetud väljaspool abielu sündinud lapse ülevalpidamiseks teatav iga-

kuune summa, mis tema palgast kinni peetakse?

Vastus: Perekonna abiraha sead. § 1. nõhjal („R. T.“ nr. 53 — 1927. a.) on perekonna abiraha saamise õigus ainult seaduslikkude, adopteeritud ja legitimeeritud laste eest. Asjaolu, et kohus väljastpool abielu sündinud lapse eest ülespidamise ja kasvatamise raha isalt välja on mõistnud, ei tekita aga mitte abiraha saamise õigust selle lapse eest. Selle õiguse omandaks üleajateenija kahel teel: 1) lapse kasulapseks võtmise läbi (adoptioneerimine); 2) lapse emaga hilisema abielumise ja ühtlasi lapse omaks tunnistamise läbi (legitimeerimine).

Uusi raamatnid kindralstaabi raamatukogus.

9921. Heeresergänzungs - Bestimmungen. H-Dv. 477.

9922. I. Verordnung über Rang- und Dienstverhältnisse.

II. Erlass über die Zuständigkeit der Dienstvorgesetzten der Heeresbeamten im Disziplinarverfahren.

III. Verzeichnis der Reichsbehörden nach der Verordnung über die Zuständigkeit der Reichs-

behörden zur Ausführung des Reichsbeamtengesetzes. H-Dv. 3-a. Berlin, 1927.

9923. Vorschriften über die Beurkundung des Personenstandes und die Eheschließung. Berlin, 1927.

9924. Vorschrift für den Schriftverkehr im Reichsheer. Berlin, 1927.

9925. Vorschrift für den Kapitulant- und Militär-anwärter-Unterricht. Berlin, 1913.

9926. Offizier-Ergänzungsbestimmungen des Reichsheeres. Teil I. Berlin, 1928.

9927. Scharro, P. W. u. Wils, J. Gebäude und Gelände für Gymnastik, Spiel und Sport. Berlin, 1925.

Trükivead „Sõdur“ nr. 36/37/38.

Lhk. 1063, rida 9 alt — konspektiks pro koospeatiks.

Lhk. 1064, rida 16 ülev. — arvatlused pro avatlused.

Lhk. 1066, rida 2 ülev. — sõna „elemendi“ järele pole vaja kommat.

Lhk. 1066, rida 22 ülev. — sõna „isikutele“ järele pole vaja kommat.

Lhk. 1066, rida 23 alt — vahele jäänud sõna „ja“ järele „plaanikokkuseadija“.

Lhk. 1066, rida 10 alt — paremdamine pro parandamine.

Lhk. 1067, rida 2 ülev. — sõna „uurimine“ järele punkt, ja lause oleks „Plaani pidamine huvi ja asjatundmisega muutis....“

Uudis!

Uudis!

Ilmus trükist

Üldine õppekava sõduri aastaseks ettevalmistamiseks

I osa.

Noorte 4-kuuline ettevalmistamine.

Kind 65 senti.

Raamat on müügil „Sõdur“i talituses Uus tänav nr. 10.

Ilmus trükist

Kindralstaabi VI osak. väljaandel:

Määrustik kaitseväe vedude korraldamiseks raud- ja veeteedel.

Vastuvõetud vabariigi valitsuse poolt
25. mail 1928. a.

Kind 1 kroon.

Raamat on müügil „Sõdur“i talituses Uus tänav nr. 10.

Vastutav toimetaja kol.-leitn. A. KASEKAMP.

Toimetus ja talitus Uus t. 10. — Kõnetraat: Sõjaväe 163. A.-S. „Ühiselu“ trükk. Tallinn, Pikk t. 42

Väljaandja „Sõdur“, Tallinn, Uus tän. 10.